

KONSERVAATTORI

¹
2025 144

11

Kaupunginarkiston paperi-
konservaattorin työhuone esittelyssä

32

Konservoinnin koulutuksen
neljä vuosikymmentä

Konservaaattoriliitto (PKL) on kulttuuriperinnön säilyttämiseen erikoistuneen ammattikunnan konservaatoreiden yhdistys. Sen tarkoituksena on kehittää konservointialaa, valvoa ammattikunnan etuja ja toimia konservointialan edustajana Suomessa. Yhdistys julkaisee Konservaaattori -lehteä, järjestää koulutuspäiviä alan teemoihin liittyen sekä osallistuu konservoinnista käytävään keskusteluun. Konservaaattoriliitto muodostaa yhdessä muiden pohjoismaiden osastojen kanssa Pohjoismaisen konservaaattoriliiton (NKF). Konservaaattoriliiton toimintaan on saatu avustus Museovirastolta.

Perinteiset museologiset käytännöt, jotka keskittyvät fyysisten esineiden säilyttämiseen, eivät aina pysty tavoittamaan tätä elävää perintöä.

Monna Laari & Saara-Maija Pesonen:
Transmitting the Intangible: Indigenous Perspectives on Sustaining
Memory and Contemporary Culture -symposiumi
sivut 15-20

SISÄLLYS

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Puheenjohtajalta
- 5 Ennakkotietoa syksyn koulutuspäivistä
- 6 In memoriam Katja Raantse
- 8 Valitut fragmentit
- 9 8 kysymystä konservaaattorille
- 11 Työhuone esittelyssä: Kaupunginarkiston paperikonservaaattorin työhuone Turussa
- 15 "Transmitting the Intangible: Indigenous Perspectives on Sustaining Memory and Contemporary Culture" symposiumi
- 21 Muovikurssi Helsingissä
- 24 Homeisen taidekokoelman pelastusmuutto Lahdessa
- 30 Matkaraportti: E.C.C.O:n kevätkokous Prahassa
- 32 Konservoinnin koulutuksen neljä vuosikymmentä
- 37 YAMK opinnäytetyö: Kosketettavat nykyaikaisen teokset konservoinnin näkökulmasta
- 41 YAMK opinnäytetyö: Konservaaattori paikallismuseotyössä
- 47 Syyskokouksen pöytäkirja 2024
- 50 Toimintasuunnitelma vuodelle 2025

KONSERVAATTORI

**Pohjoismaisen konservaaattoriliiton
Suomen osasto ry**

**Nordiska konservatorförbundets
Finländska sektion rf**

www.konservaaattoriliitto.fi
www.facebook.com/konservaaattoriliitto
http://konservaaattoriliitto.blogspot.fi/
https://www.instagram.com/
/konservaaattoriliitto/

Puheenjohtaja:
Sini Oksanen
konservaaattoriliitto@gmail.com

Lehden työryhmä:
Susan Hannus
Anniina Hatakka
Elviira Heikkilä
Kaisa Lepistö
Aino Sainio
Iina Sinersaari

Lehden toimituksen sähköposti:
pkllehti@protonmail.com

**Osoitteenmuutokset,
puuttuvat lehdet ja jäsenasiat:**
Emmi Kaartinen
jasensihteeri.pkl@gmail.com

Konservaaattori-lehti
Numero 144
Painovuosi 2025
ISSN 0780-0223 (painettu)
ISSN 2343-1814 (verkkojulkaisu)
Levikki 310 kpl
2 numeroa vuodessa

Ilmoitushinnat:
2/1 sivu 80 €/lehti (128 €/vuosi)
1/1 sivu 55 €/lehti (88 €/vuosi)
1/2 sivu 30 €/lehti (48 €/vuosi)
Takakansi 80 €/lehti (128 €/vuosi)
Vuositilauksen hinta 50 €

Aineistopäivät:
Numero 145
Ilmestyy marraskuussa 2025
Aineistoehdotukset 31.8.2025 mennessä
Sisäänjättöpäivä 30.9.2025 mennessä

Numero 146
Ilmestyy toukokuussa 2026
Aineistoehdotukset 28.2.2026 mennessä
Sisäänjättöpäivä 31.3.2026 mennessä

Ulkoasun suunnittelu:
Anna Mattsson/Suomi Design Oy

Painopaikka: Paino-Kaarina Oy, Kaarina

PÄÄKIRJOITUS

TERVETULOA KONSERVAATTORI-LEHDEN NUMERON 144 PARIIN!

Yhteiskunnallisesti olemme eläneet kovia aikoja ja monet esimerkiksi museoissa ja rakennusosalalla työskentelevät konservaaattorit ovat varmasti tunteneet sen. Onneksi konservaaattorien työt eivät ole kuitenkaan kokonaan loppuneet ja työpaikkailmoituksiakin näkee välillä. Konservaaattorit ovat erityisasiantuntijoita, tarpeellisia ammattilaisia monenlaisen kulttuuriperinnön säilymisen turvaamisessa.

Yksi kulttuuriperinnön osa-alue on aineeton kulttuuriperintö, jonka säilyttämistä on käsitelty aiemminkin Konservaaattorissa. Tässä numerossa **Monna Laari** ja **Saara-Maija Pesonen** raportoivat erityisesti alkuperäiskansojen aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvästä symposiumista, joka pidettiin viime vuonna Norjassa.

Hyvin aineellisia ongelmia ja niiden ratkaisemista käsittelee puolestaan **Anniina Hatakkan** artikkeli homeisen taidekokoelman muuttoprojektista. Työn konkretiaa ja arkea kuvailee myös **Sanna Sinervo** Työhuone-esitely-palstalla. Muita palstoja tässä numerossa ovat 8 kysymystä konservaaattorille, jossa esit-
tättyy **Saara Elomaa** sekä **Sini Oksasen** Puheenjohtajan palsta ja **Mia Derichsin** & **Pablo Launeen** Valitut Fragmentit.

Konservoinnin koulutus Suomessa täytti viime vuonna 40 vuotta - hieno saavutus, joka ei ole tullut itsestään. Kannattaakin tutustua konservoinnin koulutusta ja ammattimaistumista käsittelevään **Tuula Auerin** väitöskirjaan Konservointityön professionalisaatio vuodelta 2000 ja myös muihin konservoinnin koulutusta koskeviin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin. Keski-ikäistä koulutusta juhlistavat tässä lehdessä **Kirsi Perkiömäen** juhlapuhe sekä **Milli Tsupukan** kuvareportaasi marras-

kuisista juhlista. Lisäksi koulutusta havainnollistetaan **Aino Sainion** tekemillä koulutuksen aikajanalla sekä YAMK-faktaruudulla.

Koulutukseen liittyy myös artikkelit tuoreista ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetöistä: Aino Sainion aihe on "Saa koskea? Kosketettavat nykyaikaisen teokset konservoinnin näkökulmasta" ja allekirjoittaneen eli **Elviira Heikkilän** "Konservaaattori paikallismuseotyössä. Miten saada erilaisten museoiden tarpeet ja toimijat kohtaamaan?". Konservaaattorien tiedontarve ja -halu ei suinkaan pääty korkeakoulutukseen vaan se on loputon, josta yksi esimerkki on **Anni Tuomisen** raporttoima Muovit!-kurssi.

Alkuvuodesta konservaaattorit ja monien muidenkin alojen ammattilaiset saivat suru-uutisia: PKL:stäkin tuttu **Katja Raantse**, entinen Luoma, on kuollut. Katjaa muistelevat hänen kollegansa Osuuskunta Rotundasta, **Elina Järvelä**, **Kirsi Karpio** ja **Tuuli Kuittinen**. Otamme osaa läheisten suruun.

Myös konservaaattoriliiton toimintaan liittyviä artikkeleita löytyy tästä lehdestä. EC-CO-edustajamme Anni Tuominen raportoi EC-CO:n kevätkokouksesta, jossa hänet valittiin myös komiteaan. Onnea Anni!

Syyskokouksessa 2024 hyväksytyt toimintasuunnitelma ja talousarvio tälle vuodelle sekä syyskokouksen pöytäkirja ovat asiakirjoja, jossa toimintaamme, kuten tulevia koulutuspäiviä, hahmotellaan. Syksyn koulutuspäiviä onkin jo alettu suunnitella, mistä allekirjoittanut kertoo ennakkotietoja. Kannattaa seurata tiedotusta niin sähköpostista kuin liiton verkkosivuilta.

Kevätterveisin
Elviira Heikkilä

Lehden sähköpostiosoite muuttuu!
Panostamme parempaan käytettävyyteen ja tietoturvaan.
Uusi osoite on: **pkllehti@protonmail.com**

PUHEENJOHTAJALTA

Tervehdys kulttuuriperintöalan ytimeen

Kuten usein työpaikoillamme myös PKL:n kulisseissa vuodenkierron huippukiireet osuvat keväälle ja syksylle. Keväällä katsotaan taaksepäin päättyneeseen vuoteen ja pian syksyllä jo tähtytäänkin lähestyvää uutta vuotta.

Jäsenpostiaan seuranneet tietävät, että avustushaku oli suosiollinen ja saimme myös tämän vuoden toimintaan Museoviraston jakamaa kulttuuriperintöalan yhteisöille tarkoitettua yleisavustusta. Toimintamme kannalta avustus on jäsenmaksutulojen päälle välttämätön lisä, joka ei tule ilmaiseksi. Jokaisella saksennaksauksella kulttuurin rahoitukseen ovat syksyiset avustushaut muuttuneet vaativammiksi ja niiden tulokset vaikeammiksi ennakoida. Onnellinen asema ansaitaan kovalla työllä.

Toiminta kulttuuriperintöalan ytimessä, hyvä vaikuttavuus sekä toimialan edustamisen ja osaamisen edistämisen toteutuminen luettiin vahvuuksiksemme avustuspäätöksessä. Näiden takana me seisomme. Kehitettävääkin totta kai on ja tulee olemaan. Toiminnan tulee kytkeytyä tiukasti kulttuuriperintöalan strategioihin, minkä sanallistaminen ja osoittaminen on paikoin haastavaa. Vastuullisuutta, osallisuutta ja saavutettavuutta pitäisi konkreettisesti edistää ja tuoda näkyväksi esimerkiksi sertifi-kaatein. Työ jatkuu.

Koska on kevät, kurkistetaan vielä viime syksyyn:

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Tanskan osasto järjesti lokakuussa kunnianhimoisen ja inspiroivan Resilience-kongressin Tanskan kansallismuseolla Kööpenhaminassa. 23. NKF-kongressin puhujakaartissa suomalaista asiantuntemusta edustivat **Nina Robbins** ja **Saara Peisa**. Kongressit järjestetään joka kolmas vuosi, ja seuraava on odotettavissa Norjan Bergenissä vuonna 2027 eli ihan pian!

Kööpenhaminassa kokoontui myös NKF:n liittoneuvoston vuosikokous. Käsittelimme tavalliseen tapaan jäsenmaiden vuosiraportit ja yhteiset asiat. Liittoneuvoston puheenjohtajuus kiertää kolmivuositain, ja nyt Tanskan puheenjohtajakauden tullessa päätökseen oli aika hyvästellä **Karen Borchersen**. Liittoneuvoston uusi puheenjohtaja on norjalainen **Stina Ekelund Erlandsen**. Norjan kauden jälkeen onkin Suomen vuoro.

Suomalainen konservoinnin koulutus täytti viime vuonna 40 vuotta. Nelikymppisiä juhlittiin vuoden päätteeksi Metropolia Ammattikorkeakoululla suurella porukalla, ilolla ja ylpeydellä. Kiitos ja onnea Metropolia! Onnea ja pitkää ikää suomalaisen osaaminen ja kulttuuriperintö!

Konservaatoreina olemme tottuneet asemaamme siltana menneen ja tulevan välillä. Välillä on tärkeää myös suoristaa etu- ja takakenot: tässä hetkessä ilmassa on paljon valoa.

Sini Oksanen

hallituksen puheenjohtaja

PKL TIEDOTTAA

Ennakkotietoa syksyn koulutuspäivistä 17.-18.11.2025 aiheena Kokoelmien pelastus ja siihen varautuminen ja pari sanaa NKF-S:n hätätilannewebinaarista

Syksyn koulutuspäivien aihe on päätetty ja se on *Kokoelmien pelastus ja siihen varautuminen*. Innoituksena tähän toimi tammikuun lopussa pidetty NKF-S:n eli Ruotsin konservaattoriliiton hätätilanteisiin valmistautumis- ja reagoimistyöryhmän webinaari, jossa käsiteltiin museoihin ja kokoelmiin liittyvissä hätätilanteissa toimimista. Webinaarin oli järjestänyt työryhmän yhteyshenkilö, NKF-S:n puheenjohtaja ja Kiirunassa työskentelevä johtava paperikonservaattori **Lisa Swedberg**. Se koostui neljästä puheenvuorosta, joissa käsiteltiin käytännön toimia onnettomuuden tai muun sattumuksen.

Ensimmäisenä kertoivat Bevaringstenestenen **Natalija Ćosić** ja **Philippa Moxon** Vestlandissa Norjassa pidetyistä pöytäroolipeliharjoituksista. Aiheesta löytyy muuten myös **Nina Kjølse Jernæs**in artikkeli vuoden 2024 *Meddelelser om Konservering*istä. Toisena puhujana oli **Douwte van der Meulen** KKO:sta eli Os- lon ja Akershusin kulttuuri-instituutioiden hätätilanteissa toimimisen yhteistyöverkostosta, joka kertoi verkoston perustamisesta ja toiminnasta. Kolmantena tietoaan jakoivat Islannin NKF:n puheenjohtaja **Ingibjörg Áskelsdóttir** Reykjavikin kaupunginmuseosta ja **Nathalie Jacqueminet** Islannin kansallislageriasta. Heidän puheenvuoronsa olikin allekirjoittaneesta erityisen mielenkiintoinen, sillä siinä kerrottiin käytännön hätätilanneharjoituskurssista, joka pidettiin yhteistyössä Islannin Blue Shieldin kanssa. Harjoitus oli todella perinpohjainen harjoitusmuseoesineiden ja virheitä sisältävien ”esinetietoineen”. Neljännessä esityksessä päästiin vielä konkreettisemmalle tasolle, sillä **Gitte Sørig Thomsen** Den Gamle Bystä ja yksityinen toimija **Lisbeth Præstegaard** esittelivät tapaustutkimuksensa ei-siirrettävien museo-objektien suojausmateriaaleista tulipalotilanteessa. Tästäkin on jo yksi artikkeli tehty (*Studies In Conservation* 68, 2023, yhdessä **Karen Woerin** kanssa) ja toinen kuulemma tulossa.

Koulutuksen jälkeen olo oli lähinnä typertynyt - meidän museossamme ei ole edes suunnitelmaa kokoelmien pelastamisesta, harjoituksista puhumattakaan! Sitten viestiteltiin myös webinaarissa olleen **Koski- sen Arjan** kanssa ja päädyimme ehdottamaan koulutuspäiväaihetta hallitukselle. Tätä kirjoittaessa porukka on juuri kasattu (10 henkilöä) ja suunnittelu on vasta alkuvaiheessa. Ajankohta tulee olemaan 17.-18.11. ja paikkana Kuopio, sillä yhtenä mahdollisena ajatuksena on avata yhteistyötä Pelastusopiston kanssa. Tulevissa esitelmissä ja työpajoissa on tarkoitus päästä konkreettiselle tasolle, sillä vuonna 2022 PKL:n syyskoulutuspäivien aiheena oli Kulttuuriperinnön suojelu kriisien keskellä ja puheenvuoroissa käsiteltiin ansiokkaasti varautumista sekä erilaisia verkostoja.

Jos olet kiinnostunut kertomaan aiheesta, haluat antaa puhuja- tai työpajaehdotuksia tai järjestämiseen osallistuminen kiinnostaa, ota yhteyttä! lehden osoitteeseen pklehti@protonmail.com tai puheenjohtaja Sini Oksaseen konservaattoriliitto@gmail.com

Elviira Heikkilä

kirjoittaja on koulutukseltaan huonekalukonservaattori ja työskentelee kovien materiaalien konservaattona Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa

Kuva: Osk Rotunda, kuvausjärjestelyn hoiti Katja.

IN MEMORIAM KATJA RAANTSE (OS. LUOMA)

TEKSTI: ELINA JÄRVELÄ, KIRSI KARPIO, TUULI KUITTINEN

Konservaattori **Katja Raantse** (os. **Luoma**) kuoli pitkäaikaiseen sairauteen Helsingissä 20.1.2025. Hän oli 46-vuotias, syntynyt Kauhavalalla 23.4.1978.

Liian varhaisesta poismenosta huolimatta Katja ehti tehdä pitkän ja mielenkiintoisen työuran rakennuspinta-konservoinnin ja -restauroinnin alalla jättäen täten merkittävän jälkensä koko konservointikenttään maassamme.

Jo varhaisessa lapsuudessa Katja arvosti vanhaa ja oli innokas piirtäjä ja maalaaja. Ylioppilaaksi valmistumisen jälkeen Katja aloitti erikoismaalari- ja restauroijaopintonnot 1998. Tämän jälkeen hän suoritti konservaat-torin AMK-tutkinnon vuonna 2004 sekä myöhemmin vuonna 2008 myös konservoinnin YAMK-tutkinnon.

Katjan suhtautuminen työhönsä oli intohimoista ja innostunutta. Haasteet

pitivät mielenkiinnon yllä, suhtautu-minen pienempiin projekteihin samalla uteliaisuudella ja arvostuksella kuin

Katja Äminnen kartanossa 2003.

Kuva: Arkkitehti Merja Nieminen.

suurempiinkin, sekä uusien tekniikoi-den innovointi oli ominaista Katjaa. Hän onnistui välittämään tuota innos-tusta myös eri rooleissa kanssaan työskennelleisiin ihmisiin.

Varhaisena merkkipaaluna Katjan uralla oli Joensuun kartanon moni-vuotinen ja vaativa restaurointityö, jossa oli mahdollisuus toteuttaa mie-lenkiintoista tutkimusta ja kokeiluja pigmenttien sekä paperitapettimateri-aalin kanssa. Pitkäkestoinen työmaa oli myös Porin kaupungintalon restau-rointihanke. Viime vuosien ammatti-taitoa haastavia kohteita ovat olleet Kansalliskirjaston scagliola-pylväiden kunnostus, Kansallisarkiston pääpor-taikon maalipintojen konservointi sekä kruunuhakalaisen yksityisasun-non konservointityö suunnitteluineen. Viimeisempänä työnä hän ehti vielä tehdä laajan dokumentointivaloku-

vauksen Turun tuomiokirkon tulevaan peruskorjaushankkeeseen. Katjalle kertyi urallaan lisäksi runsaasti moni-naisia väritutkimuksia. Hän myös kehitti innokkaasti tutkimus- ja kon-servointitöiden dokumentointitapoja.

Katja oli myös väsymätön tutkija-luonne ja näkemyksellinen toteuttaja, mistä kertoo hänen aktiivinen toimimisensa konservointialan luottamus-toimissa eri työryhmissä kuten Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suo-men osastossa, konservoinnin koulutuksen neuvottelukunnassa sekä useamman vuoden ajan myös Europa Nostra Finlandin hallituksen jäsenenä ja PKL:n Europa Nostra yhteyshenkilönä.

Kollegoiden kanssa tehtyjen yhteis-töiden ja luottamustoimien sekä omien

tutkimusmielenkiinnonkohteiden pohjalta syntyi lukuisia artikkeleita konservointialan julkaisuihin ja Katja osallistui myös useisiin kansainväli-siin konferensseihin.

Monien freelancer-vuosien jälkeen Katja oli mukana perustamassa kon-servointi- ja restaurointi Osk Rotunda-yritystä 2012 ja oli siitä lähtien yksi sen kantavista voimista.

Kiinnostavan konservaat-torin työn ja vapaa-ajan yhdistäminen yrittäjänä, yrittäjän puolisona ja äitinä oli välillä intensiivistä, mutta siitä huolimatta Katja ehti toteuttaa myös erään unel-mansa ja hän suoritti valokuvaajan tutkinnon 2019.

Valokuvausopintojaan Katja sovelsi taitavasti restaurointi- ja konservoin-tiprojektien dokumentointivalokuva-

uksissa. Lisäksi Katja sai toteuttaa luo-vuuttaan ja omintakeisuuttaan sekä henkilökuissa että muissa valokuvi-saan, taiteessa jonka hän löysi elä-määnsä konservointityön rinnalle.

Kollegoina saimme Katjan kanssa toimiessamme nauttia hänen pohjalai-sesta suoruudestaan ja huumorinta-justaan. Hänen lähtönsä jätti ammot-tavan aukon osuuskuntamme työyhteisöön, jääme kollegan lisäksi kai-paamaan häntä myös ystävänä, jonka kanssa saimme kulkea vuosia yhteistä matkaa.

Elina Järvelä

Kirsi Karpio

Tuuli Kuittinen

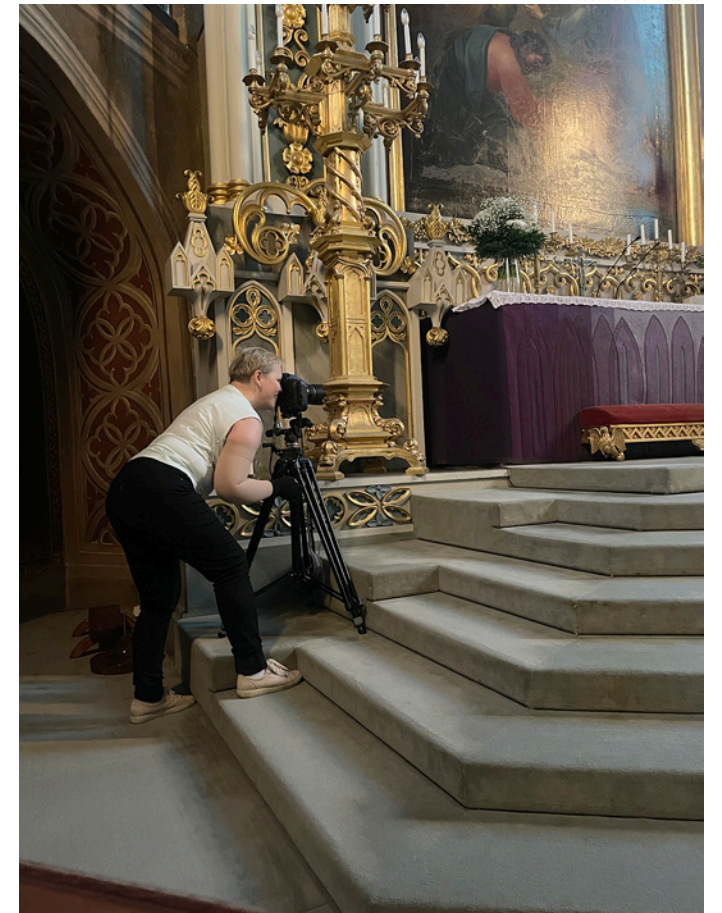
Kirjoittajat ovat Katja Raantzen kollegoita

Kuva: Teemu Kajaste, Osk Rotunda

Katja Kansallisarkistolla 2019.

Kuva: Elina Järvelä, Osk Rotunda

Katja Turun tuomiokirkkoa dokumentoimassa 2024.

Valitut Fragmentit

CONSERVATOR'S DIGEST

Helsingin Sanomat 19.6.1984

Salaperäinen Marcel Simon järkyttää museoita Entisöijä paljastui freskoväärentäjäksi

Salaperäinen ranskalainen romaanisen taiteen tuntija ja entisöijä on osoittautunut myös väärentäjäksi. Näin uskovat intendentit nyt monissa museoissa vuonna 1978 kuolleesta Marcel Simonista, jonka restauroimia romaanisia freskoja on tähän asti kiistatta pidetty aitoina. Väärennökseksi on äskettäin osoittautunut 1100-luvun fresko Kimbellin taidemuseossa Fort Worthissa Teksasissa ja epäiltyjen listalle ovat joutuneet

monen muunkin museon aarteet.

Yli 40 vuotta Marcel Simon vaelteli Etelä-Ranskan vehmaalla maaseudulla, jutteli talonpoikien kanssa ja etsi seudulla rappeutuvia kivi-kappaleita, jotka sisälsivät unohduksiin jääneitä keskiaikaisia taide-aarteita.

Monia 1000—1300 -luvuilla rakennettuja kappaleita hän löysikin, muratin valtaamina tai kekseliäiden talonpoikien sikaloiksi ja vilja-varastoiksi muuttamina.

Miellyttäväkäyttöiselle Simonille ei ilmeisesti tuottanut suuriakaan vaikeuksia taivutella hämmästyneet

viljelijät myymään itselleen tahriintuneet, valkoiseksi kalkitut laastikerrokset rappeutuvien kattojen sisäpuolelta. Sitten hän huuhtoi helävaraisesti pois valkoisen kalkkimaalin ja lian — ja sai esiin upeat uskonnolliset maalaukset, jotka oli maalattu määrälle laastille satoja vuosia aikaisemmin.

”Euroopan paras”

Vuodesta 1937 kuolemaansa 1978 Simon tuli tunnetuksi keskiaikaisen taiteen asiantuntijapiireissä kyvystään löytää ja irrottaa freskoja ja saavutti mainetta yhtenä Euroopan parhaista romaanisen

taiteen restauroijista. Mutta jossain uransa vaiheessa, näin uskovat monet asiantuntijat nyt, Simonista tuli niin etevä 1100-luvun taiteen entisöijänä, että hän alkoi käyttää kykyään väärennösten luomiseen.

Äskettäin teksasilaisen Kimbellin taidemuseo ilmoitti, että museon 1971 ostama, paljon ylistetty Simonin restauroima 1100-luvun fresko onkin väärennös.

Väärennöksinä pidetään tai selaisiksi epäillään myös Simonin entisöimiä freskoja Rochesterissa, Ottawassa, Dublinissa, Genevessä ja Bernissä.

Simonia toisaalta kiitettiin romaanisten maalausten pelastami-

sesta, toisaalla hänet tuomittiin kansallisten aarteiden myymisestä ulkomaille.

Avignonilainen Simon oli harvojen tuntema, salaperäinen mies. Yksi harvoista hänet hyvin tuntevista oli taidehistorioitsija Herve Aliquot, joka kertoo, että Simon tunnettiin kautta 40-vuotisen uransa vain pienissä keskiaikaisen taiteen spesialistipiireissä, vaikka hänen työstään kiisteltiin paljonkin Ranskan kulttuuriapiireissä.

Rooman kansainvälisen konservointikeskuksen freskoasiantuntija Paul Schwartzbaum ilmaisi ensimmäisenä 1979 epäilynsä erään Simonin restauroiman freskon aitou-

desta, jota tarjottiin erälle museolle Australiassa.

Viitaten freskon kirkkaiseen väriin ja selkeisiin viivoihin hän päätteli, että fresko oli joko voimakkaasti retusoitu tai suoranainen väärennös.

Kaksi vuotta myöhemmin Schwartzbaum ilmaisi kasvavat epäilynsä Simonin työstä Kimbellin museolle, jolla oli Simonin restauroima fresko näkyvästi esillä. Freskon oli 1971 ostanut nyt edesmenyt museon perustanut johtaja Ric Brown.

Kimbellin johtoon 1980 tullut Edmund Pillsbury myöntää että syytä huoleen oli. Hänen epäilynsä

Valitettavasti artikkelin loppu ei ole saatavilla.

Välähdyksiä menneisyydestä ja perspektiiviä nykypäivään Amos Rex -museon arkistoista.

Amos Rex
Konservointiasasto

herätti se, että myyjän väittämästä freskon alkuperäisestä sijaintipaikasta ei löytynyt mitään tietoa. Tutkimukset aloitettiin 1982. Schwartzbaumia pyydettiin tutkimaan fresko ja Kimbellin euroopalainen edustaja Michael Mezzatesta lähetettiin jäljittämään sen historiaa.

Mezzatestan haastattelut paljasivat, että kaksi muuta väärennöstä oli varmistunut lähellä Berniä ja lukuisia muita epäiltiin. Vähitellen alettiin tutkia myös Simonin taustaa, toimia ja restaurointimenetelmiä.

Ensimmäiset varmat todisteet saatiin kuitenkin Schwartzbaumin

teknisistä tutkimuksista. Hän ei löytänyt valkoisen kalkkimaalin jäännöksiä Kimbellin freskosta, vaikka se oletettavasti oli kerran ollut kalkittu, ei jälkiä ikääntymisestä, ei halkeamia, ei huomattavia vahinkoja saumoissa ja maalipinta näytti siltä kuin sitä olisi hierottanut hiekkapaperilla vanhan vai-

kutelman aikaansaamiseksi. Lisätutkimuksissa huomattiin Kristuksen viitan epätodennäköinen asento ja muita ikonografisia outouksia.

Marcel Simonin salaisuus on edelleen lopullisesti ratkaisematta. Kiivaimmin häntä puolustavat taid-

8 KYSYMYSTÄ KONSERVAATTORILLE

TEKSTI JA KUVAT: SAARA ELOMAA

1) Kuka olet?

Olen huonekalukonservaattori **Saara Elomaa**.

2) Missä työskentelet tällä hetkellä?

Työskentelen Espoon kaupunginmuseolla konservaattorina. Työ sisältää runsaasti ennaltaehkäisevää konservointia ja näyttelyihin liittyvää konservattorin työtä.

3) Miten päädyit konservaattoriksi/työhösi/projektiin? Voit kertoa opinnoistasi, täydennyskoulutuksista ja muista uraan liittyvistä tahtumista.

Lukion jälkeen kiinnostivat historia ja käsillä tekeminen. Suoritin Kouvolassa artesaanitutkinnon, alana entisöinti- ja erikoistekniikat. Noiden opintojen aikana opettajat totesivat useamman kerran, että konservaattori tekisi tämän tarkemmin. Silloin heräsi kiinnostus mystistä ammattia kohtaan, jossa saisi tehdä työtä vanhojen esineiden parissa enemmän tutkitun tiedon varassa, kuin mututuntumalla. ”Vantaaan kouluun” hain ja pääsin vuonna 2000. Erikoistumisalaksi valikoitui huonekalukonservointi, ennen kaikkea siksi, että puu tuntui kiehtovimmalta materiaalilta.

Valmistuttuani sain ensimmäisen alan työn Porvoon museolta ja siellä pätkeä kertyikin sitten useamman vuoden verran. Museolla tehtiin noina vuosina suuria museorakennusten korjaus- ja näyttelyiden uusimisprojekteja. Porvoon vuosista muodostui oikeastaan toinen koulu. Loistavien kokeneiden kollegoiden, **Heidi Gustafssonin**, **Tarja Viitalan** ja **Marjukka Dahlin** kanssa työskennellessäni opin valtavasti museotyöstä yleensä, sekä konservاتورin monipuolisesta työstä nimenomaan kulttuurihistoriallisessa museossa. Heiltä saadut opit kantavat edelleen.

Espoon kaupunginmuseolle tein mitä erilaisimmissa projekteissa päätöksiä reilut kahdeksan vuotta. Mukaan mahtui monenmoista ja myös tässä yhteydessä täytyy mainita loistava kollega, **Suvi Kettula**, jolta olen oppinut paljon. Vuonna 2018 sain vasta perustetun konservاتورin toimen. Syntyperäisenä espoolaisena, olen onnellinen, että saan työskennellä juuri täällä.

4) Mikä on työssäsi hausinta/haastavinta?

Hauskinta on saada työskennellä mitä moninaisimpien esineiden parissa monenlaisissa ympäristöissä. Näyttelyitä Espoossa on sekä vanhoissa, että moderneissa rakennuksissa ja niissä työskentely on hyvin vaihtelevaa. Haastavinta on jatkuva kiire sekä ajan puutteesta syntyvä paine tehdä työ huonommin, kuin itse haluaisi. Lisäksi se, että olen museon ainoa konservaat-
tori, aiheuttaa välillä riittämättömyyden tunteen.

5) Mikä on oudointa mitä olet tehnyt työssäsi?

Mikä kellekin näyttättyy outona... Joskus tuntuu, kun juttelee alaa tunte-
mattomien kanssa, että lähes kaikki työni on enemmän tai vähemmän outoa. Mieleen tulee nyt esim. muovipe-
runoiden täyttäminen kipsillä ja Meli-
nexin liimaaminen kääpiin.

Silloin heräsi kiinnostus mystistä ammattia kohtaan, jossa saisi tehdä työtä vanhojen esineiden parissa enemmän tutkitun tiedon varassa, kuin mututuntumalla.

6) Mikä on lempityövälineesi ja mi- hin sitä käytät?

Vaikea valita yhtä. Mm. näyttelyiden ripustuksissa on tosi päteväksi moni-
toimityökaluksi osoittautunut modis-
ti-isoisoäitini naskali. Erilaiset sivelti-
met, harjat ja hammas- sekä jalkojen-
hoidon instrumentit ovat näppäriä
erilaisissa puhdistamisissa.

7) Mitä haluat vielä oppia?

Ainakin lisää metalleista, keramiikasta
ja lasista ja museologiakin kiinnostai-
si.

8) Miten nollaat?

Metsässä, palstalla tai muuten ulkona
aikaa viettämällä. Myös teatterissa
käynti on parhaimmillaan parasta ar-
jesta irtautumista.

TYÖHUONE ESITTELYSSÄ

KAUPUNGINARKISTON PAPERI- KONSERVAATTORIN TYÖHUONE TURUSSA

TEKSTI JA KUVAT: **SANNA SINERVO**

Kompakti työskentelytila näkyy kokonaisuudessaan ovelta. Tilan rajallisuus aiheuttaa joskus haasteita ja aina löytyy parannettavaa, mutta työhuoneesta löytyy kaikki tarvittava ja se on viihtyisä. Huone koostuu kolmesta "osasta": ovelta katsottuna: oikealla on toimisto, keskellä työtilat ja vasemmalla säilytys sekä "märkätila", jonne lukeutuu tiskipöytä, kuivaustila ja lattiakaivo. Tiskipöydän yläkaapissa säilytetään keittolevyä, jonka avulla valmistetaan vehnätärkkelysliisteriä.

Taustaa kaupunginarkistosta:

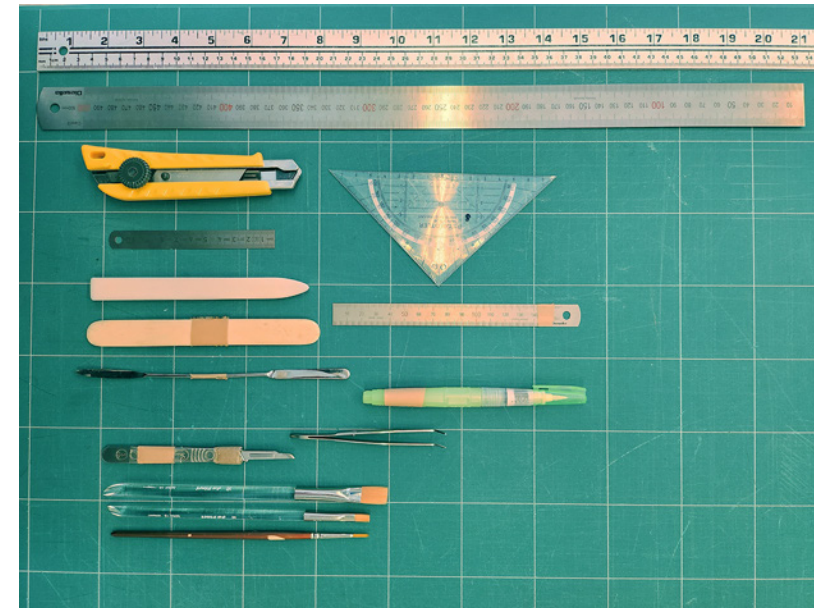
Turun kaupunginarkiston asiakirjat kertovat Turun kaupungin menneisyydestä ja kehityksestä. Kokoelmiin sisältyy 400 vuoden ajalta kaupungin organisaatioiden vanhimmat, pysyvästi säilytettävät asiakirjat, joihin kuuluu muun muassa Turun maistraatin ja raastuvanoikeuden asiakirjat ajalta 1624–1977, rakennusvalvonnan arkkitehtipiirustukset, kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen pöytäkirjat sekä turkulaisen yksityishenkilöiden ja yhteisöjen arkistoja. Aineistoa on yhteensä noin 12 hyllykilometriä. Paperikonservattorin tehtävä kaupunginarkistossa on varmistaa aineiston säilyminen, jotta arkisto voi toteuttaa lakisäateistä tehtäväänsä.

Kaupunginarkiston kokoelmat ovat pääosin kaupunginarkiston tiloissa Turun keskustassa, mutta osa kaupungin virastojen arkistokokoelmista sijaitsee kaupungin tiloissa eri puolilla Turkua. Paperikonservattorin työhuone sijaitsee Turun kaupunginmuseon Kalastajankadun toimipisteen yhteydessä, jossa työskentelevät muiden muassa myös kaupunginmuseon konservattorit. Työhuone on aikanaan sijainnut kaupunginarkiston rakennuksessa, mutta se siirrettiin sisäilmaongelman vuoksi Turun kaupunginmuseon (ent. Turun museokeskus) tiloihin joitakin vuosia sitten. Tilaa ei ole alunperin suunniteltu konservointitilaksi, mikä näkyy siinä että tilasta on läpikulku myös kaupunginmuseon käyttämiin tiloihin.

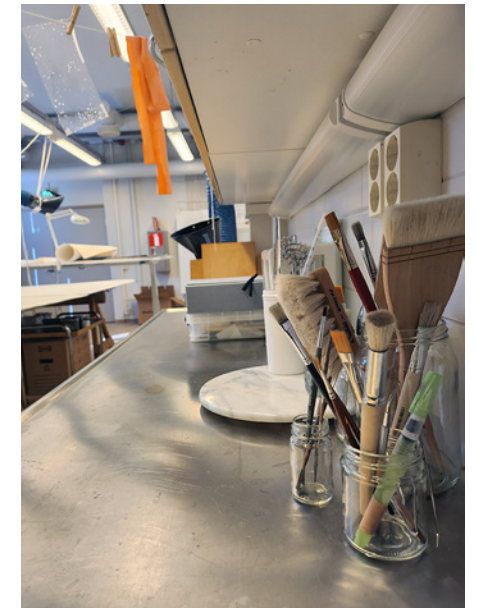
Tilan muunneltavuus on tärkeää kun toimitaan rajallisissa tiloissa. Luotan pieniin kärryihin ja pöytien alle mahtuviin liikuteltaviin säilytyskikkoihin, joita voi siirrellä tarpeen mukaan. Pöydän alle on jemmattu myös valopöytä, jonka voi rullata esiin tarvittaessa.

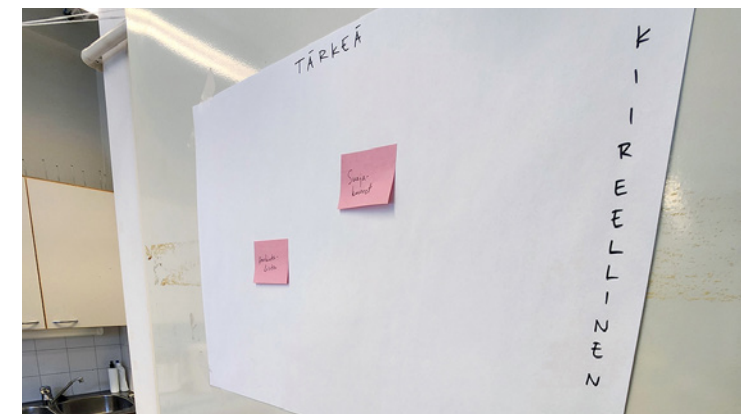
Työhuoneesta suurimman osan lohkaisee suuret työpöydät, joista toinen on korkeussäädettävä sähköpöytä. Kaksi erillistä pöytää mahdollistaa työskentelyn samanaikaisesti kahden kohteen parissa niin, että työasemat on perustettu eri pöydille ja niiden välillä voi liikkua työvaiheiden mukaan. Työpöydät saa myös yhdistettyä pituussuunnassa, jos pöydällä on suurikokoinen kohde, kuten kartta tai rakennuspiirustus.

Paperikonservattorin yleisimmin käytetyt työvälineet ovat valikoima erilaisia viivottimia, taittoluu, erikokoisia siveltimiä, vesikynä, metallinen spatula, skalpelli sekä vuohenkarvasivellin, ja lisäksi vehnätärkkelysliisteri ja japaninpaperi.

Osa materiaaleista on säilytyksessä viereisessä huoneessa, jossa säilytetään myös museon esineistöä.

Muistilapuille on helppo lisätä ajatuksia ja kehitysideoita, joihin haluaa palata myöhemmin, ja ne eivät unohdu niin helposti ollessaan näkyvillä huoneessa.

Koska vietän työhuoneessani melkein puolet hereilläoloajastani, olen tykännyt myös sisustaa sitä hieman oman näköisekseni siltä osin, kun se ei vaikuta työtilan toimivuuteen tai puhtaanaapitioon.

Toimistopöytä sijaitsee työhuoneen ikkunan edessä. Toimistopöydän tavarat asuvat siinä, eivätkä ne liiku tilan muille pöydille (kirjoja lukuun ottamatta).

Viimeisenä ”liikkuva työhuone”, eli perusvälineet sisältävä vyölauku joka matkaa mukana arkistotiloissa. Koska konservaattorin työhuone on erillään arkistotiloista, siirtymät eri paikkojen välillä ovat tavallisia. Joskus paikan päällä on mahdollista toteuttaa pieniä toimenpiteitä tai aineistoa pitää valmistella kuljetettavaksi ja tämän pienen työkalupakin tarkoitus on varautua senkaltaisiin tilanteisiin.

Turun kaupunginarkiston aineistot ja Turun kaupunginmuseon kokoelmat ovat tulevaisuudessa muuttamassa uuteen kokoelmakeskukseen, joten uusi työhuone siintää jo horisontissa.

TRANSMITTING THE INTANGIBLE: INDIGENOUS PERSPECTIVES ON SUSTAINING MEMORY AND CONTEMPORARY CULTURE -SYMPOSIUMI OSLOSSA 27.-28.5.2024

TEKSTI JA KUVAT: MONNA LAARI JA SAARA-MAIJA PESONEN

Taiteilija Katie Peterson esittelee Future Library projektia ja siihen liittyvää konseptuaalista aistitaideteosta ”To Burn, Forest, Fire”.

Osallistuimme toukokuussa 2024 Oslossa *Transmitting the Intangible* -symposiumiin, joka käsitteli aineettoman kulttuuriperinnön säilyttämistä ja välittämistä erityisesti alkuperäiskansojen kokemusten ja asiantuntijuuden kautta. Symposiumin järjestivät Norjan kansallismuseo (*Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design*), *RiddoDuottarMuseat* sekä *Future Library Trust*. Osallistuimme tapahtumaan sekä puhujan että vieraan rooleissa.

Olemme molemmat tutustuneet ensimmäistä kertaa syvemmin saamelaiskulttuuriin opintojen aikana Saamelaismuseo Siidan kanssa yhteistyössä toteutetussa projektissa. Molempien nykyisessä työssä pohjoisten alkupe- räiskansojen esineet ja taide ovat keskeisessä roolissa. **Saara-Maija Pesonen** työskentelee Saamelaismuseo Siidassa ja on työssään osallistunut esimerkiksi Kansallismuseon Saamenmaalle palautettujen esineiden konservointiin. **Monna Laari** työskentelee Rovaniemen taidemuseossa, jonka kokoelmiin kuuluu merkittävien saamelaistaiteilijoiden teoksia. Lisäksi Suomen saamelaisalue kuuluu Rovaniemen taidemuseon vastuumuseoalueeseen.

Koimme tärkeäksi osallistua tähän erityiseen alkuperäiskansat ja konser-

voinnin sekä kokoelmatyön yhdistävään symposiumiin, sillä halusimme lisätä ymmärrystä sekä haastaa omaa varsin länsimaista ajatteluumme museomaailmasta ja erityisesti konservoinnista. Symposium järjestettiin Nordic Black Theatressa joka on pie-nehkö ja intiimi tila Oslon kanta-kaupungissa. Tila oli tunnelmaltaan hyvin erilainen kuin tyypillinen konferenssisali tai museon auditorio. Lämpimään ja kutsuvaan tunnelmaan oli ponnostettu erityisen paljon. Lisäksi huolehdittiin, että jokaisella puhujalla on turvallinen olo tulla kertomaan osin hyvin henkilökohtaisia tarinoita. Molempina päivinä tunnelma oli lämmin ja avoin, eli turvallisen tilan luomisessa oli onnistuttu.

Saara-Maija:

Pidin symposiumin toisena päivänä puheenvuoron konservoinnista Saamelaismuseo Siidassa. Esitys keskittyi Kansallismuseon repatriaatioesineistön konservointiin, niiden kuntoon sekä haasteisiin, joita esineiden saataminen yhteisön luo tuo. Nämä kysymykset ovat edelleen ajankohtaisia Saamelaismuseossa ja tulevat olemaan keskeisiä myös tulevaisuudessa, erityisesti jos museolle saadaan uusia koelmapalautuksia.

Konservaattorin rooli Saamelaismuseossa eroaa mielestäni jonkin verran perinteisten museoiden konservaatto-rin tehtävistä. Saamelaismuseossa konservaatto-rin työn ytimessä on saa-

melaisyhteisön jäsenten turvallisen pääsyn mahdollistaminen kokoelmien ja esineiden luo. Yhteisön jäsenet ha-luavat tutkia, koskettaa, mitata ja tun-tea esimerkiksi esineiden painon. Tä-hän liittyviä keskeisiä haasteita ovat esineiden hauras kunto, mahdollinen homealtistus sekä aiemmin mahdolli-sesti käytettyjen tuholaistorjunta-ai-neiden aiheuttamat riskit.

Monna:

Symposiumin aikaan olin juuri aloitta-nut työn Rovaniemen taidemuseon konservaatto-rina ja tapahtuma tarjosi oivallisen katsauksen ajankohtaiseen keskusteluun alkuperäiskansojen kult-tuuriperinnön säilyttämisestä ja esit-

Paneelikeskustelu alkuperäiskansojen näkökulman lisäämisestä museoissa. Keskustelun vetäjä Anne May Olli sekä panelistit Ellen Bals, Saara-Maija Pesonen, Tharron Bloomfield, Liisa-Rávná Finborg ja Dylan Robinson.

den päästä tuottaa tarpeeksi paperia projektin aikana kerättyjen käsikirjoitusten antologian painamiseen. Projektin yksi pääteemoista onkin pitkä-jänteisen ajattelun edistäminen.

Katie Peterson on vinyt projek-tiin liittyvää konseptuaalista aistitai-deteostaan *"To Burn, Forest, Fire"* ympäri maailmaa ja se oli tarkoitus esit-tää myös symposiumin päättävänä ohjelmanumerona. Vilkkaan keskuste-lun takia aikataulut kuitenkin venyi-vät ja teos jäi esittämättä. Teos käsitte-lee metsien historiaa sekä ihmisen vai-kutusta luontoon. Teosta varten Peterson on luonut yhdessä tutkijoi-den kanssa kaksi suitsuketta, joista toinen jäljittelee maailman ensim-mäistä metsää ja vastaavasti toinen Amazonin sademetsän nykyistä tuok-sua. Moniaistillinen teos pyrkii herät-tämään tunteita ja muistoja tuoksujen kautta. Suitsukkeiden palamisessa voi nähdä myös viitteitä metsäpalojen hä-vittävästä ja uudistavasta vaikutukses-ta.

Konservaatto-ria tietysti mietityttä-vät käytännön asiat kuten millaiselle paperille käsikirjoitukset on tehty ja säilyvätkö ne todellisuudessa sata vuotta. Käsikirjoitukset on suljettu jo-kainen omaan laatikkoonsa, joten UV-valon, pölyn ja tuhohyönteisten kielteiset vaikutus on estetty. Toki kä-sikirjoitukset on varmasti tallennettu myös digitaalisesti ja julkisella säily-tyspaikalla on vain symbolinen merki-tys. Silti täytyy olla hieman kateellinen niille, jotka saavat vuonna 2114 ottaa esiin tämän tulevaisuuden kirjaston.

Symposium: Transmitting the intangible

Nykytaide ja muut kulttuuriset ilmen-tymät haastavat yhä enemmän vallit-sevia konservointi-, arkistointi- ja ko-kelmanhallinnan käytäntöjä, jotka perustuvat eurooppalaisiin ja siirto-maavaltaisiin ajattelutapoihin. Perin

RiddoDuottarMuseatin johtaja Anne May Olli pitämässä symposiumin avauspuheenvuoroa.

Saara-Maija Pesonen kertoo repatriaatioprosessista konservaatto-rin näkökulmasta ja esittelee työtään Saamelaismuseo Siidassa.

tämisestä. Vaikka saamelaisen nykytai-teen esittämiseen ja konservointiin ei liity samanlaisia ristiriitoja kuin histo-riallisten esineiden kohdalla, koen sil-ti tärkeäksi pohtia teosten merkitystä osana laajempaa keskustelua. Taide voi olla keino vahvistaa tekijänsä saa-melaista identiteettiä ja antaa työka-luja ottaa kantaa ajankohtaisiin yh-teiskunnallisiin kysymyksiin edistää yhteiskunnallista keskustelua.

Future Library

Symposiumin yhteydessä juhlistettiin *Future Library* -projektin kymmenvo-tisjuhlaa. Sata vuotta kestävästä taide- ja kirjallisuusprojektista on siis onnis-tuneesti kulunut ensimmäinen kym-menys. Projektin keskeisin idea on kerätä ja säilyttää julkaisemattomia käsikirjoituksia tuleville sukupolville. Tekstit säilytetään Oslon uudessa pää-kirjastossa varta vasten projektille suunnitellussa Hiljaisuuden huonees-sa. Puisen rakennelman sisällä pääsee

näkemään käsikirjoitukset suljetuissa laatikoissa, joissa näkyy kirjailijan nimi ja kirjoitusvuosi. Jokainen voi siis vierailla tulevaisuuden kirjastossa ja seurata sen täyttymistä vuosi vuodelta. Tällainen konsepti todella haastaa ajattelemaan kirjallisuuden ja kult-tuuriperinnön pysyvyyttä sekä säily-mistä tuleville sukupolville.

Projektin rahoituksesta ja jatku-vuudesta huolehtii *Future Library Trust*, joka valitsee vuosittain projek-tiin osallistuvan kirjailijan. Valintakri-teereinä ovat merkittävät panokset kirjallisuuteen tai runouteen sekä te-osten kyky inspiroida nykyisiä ja tule-via sukupolvia. Tähän mennessä käsi-kirjoituksen tulevaisuuden kirjastoon ovat lahjoittaneet muun muassa **Margaret Atwood, Elif Shafak ja Tommy Orange**.

Projektiin liittyy myös olennaisena osana metsä ja puun elämänsykli ja to-mesta paperiksi. Vuonna 2014 Nord-markaan Oslon lähelle on istutettu 1000 puuta, joiden pitäisi sadan vuo-

Britta Marakatt-Labba, Mátki/The Journey, 1985. RiddoDuottarMuseat.

teiset lähestymistavat keskittyvät usein objekteihin, joko fyysisiin tai digitaalisiin, ja sivuuttavat ihmisten ja toislajisten väliset yhteydet sekä kulttuuriset ilmiöt ja tiedon muodot, joita länsimainen museotyö ei helposti pysty arkistomaan.

Sekä virtuaalisesti että paikan päällä toteutettu symposium tarkasteli vaihtoehtoisia tapoja säilyttää, suojella ja siirtää kulttuurista tietoa. Tapahutuma korosti globaalien, kolonialististen ja postkolonialististen yhteisöjen ääniä ja näkökulmia, tuoden esiin perinteitä, jotka vastustivat länsimaisia lähestymistapoja.

Symposiumin keskeisiä teemoja olivat:

- Elävä perintö ja aineettoman sekä katoavaisen taiteen ja kulttuuriperinnön välittäminen ja aktiivointi
- Ekologinen vastuu, pitkäjänteisyys ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus

- Menetyt, hyvitys, hoiva ja korjaaminen
- Rituaalien, seremonioiden ja tarinankerronnan merkitys kulttuurin säilyttämisessä
- Miten alkuperäiskansojen tieto ja kulttuurit eivät ole yhteismitallisia länsimaisten museologisten, konservointiin ja arkistointiin liittyvien käytäntöjen kanssa

Symposium tarjosi mahdollisuuden syventää keskustelua taiteen ja kulttuuriperinnön vaihtoehtoisista säilyttämisen ja välittämisen tavoista sekä edisti monimuotoisempia tapoja ymmärtää ja kunnioittaa globaalia kulttuuriperintöä. Ohjelma käsitteli monipuolisesti aineettoman kulttuuriperinnön välittämistä ja säilyttämistä sukupolvilta toisille, erityisesti alkuperäiskansojen näkökulmasta.

Symposiumin asiantuntijapuheenvuorot toivat esiin monimuotoisia lähestymistapoja kulttuuriperinnön säilyttämiseen. Symposiumin aloitti **Liiša-Rávná Finbog** puheenvuorollaan "Rebel with a Cause: Duodji as Political Intervention". Finbog on saamelainen tutkija, duojár ja kuraattori. Hän tarkasteli esityksessään duodjin (perinteinen saamelainen käsityö) roolia poliittisena interventiona sekä duodjin merkitystä saamelaisessa estetiikassa ja kulttuurissa. Puheenvuoro oli henkilökohtainen ja Finbog puhui aiheesta oman sukunsa ja kokemustensa kautta.

Toinen ensimmäisen päivän mieleen jäänyt puheenvuoro oli **Salomon Rattin** "More Than Children's Stories: Transmitting Culture Through Traditional Stories", jossa Cree-kansaan kuuluva kirjailija Ratt kertoi perinteisten tarinoiden merkityksestä kulttuurin vä-

littäjinä ja niiden roolista kulttuurissa. Rattin esitys oli suorastaan elämyksellinen, kun hän luki ääneen tarinoita samalla kun esityksen viimeisteli raju ukkoskuuro ja salamointi.

Konservointi ja museologiset kysymykset olivat keskeisessä roolissa seuraavan päivän puheenvuoroissa. Esimerkiksi **Juanita Kelly-Mundine** omassa puheenvuorossaan "Dancing with Our Ancestors" keskittyi säilytys- ja kokoelmanhallintastrategioihin, jotka painottivat alkuperäiskansojen yhteisöjen ja taiteilijoiden osallistamista sekä alkuperäiskansojen tietojen ja hoitokäytäntöjen integrointia.

Nathan Sentance käsitteli omassa puheenvuorossaan "For My Ancestors, for My Descendants: Empowering Indigenous Collections Sovereignty in Museums" laajemmin alkuperäiskansojen kokoelmien suvereniteettia museoissa. Sentance korosti kriittisen museologian ja kirjastotyön merkitystä alkuperäiskansojen näkökulmasta. Aihetta laajensi vielä **Tharron Bloomfield** omassa esityksessään "Transmitting Loss: The Role of Artists and Museums in Recognizing Colonization Trauma" jossa Bloomfield tarkasteli taiteilijoiden ja museoiden roolia kolonialismin aiheuttaman trauman tunnistamisessa ja käsittelyssä.

Nämä esitykset korostivat perinteisen tiedon merkitystä kulttuuriperinnön säilyttämisessä ja siirtämisessä tuleville sukupolville. Tietoa voidaan välittää monipuolisesti tarinoiden tai esineiden kautta. Symposiumin teemat ulottuivat myös ekologiseen vastuullisuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, teemoihin jotka koskettavat nykypäivänä tavalla tai toisella meitä kaikkia.

Symposium otti askeleita kohti monimuotoisempia ja kulttuurisesti sensitiivisiä tapoja ymmärtää ja toteuttaa konservointia laajana kokonaisuutena. Alkuperäiskansojen perinteinen tieto, nykytaiteen tuomat uudet näkökulmat ja uudenlaiset konservointimenetelmät avasivat keskustelua siitä, miten kulttuuriperintöä voidaan säilyttää kestä-

vämmin ja oikeudenmukaisemmin tuleville sukupolville.

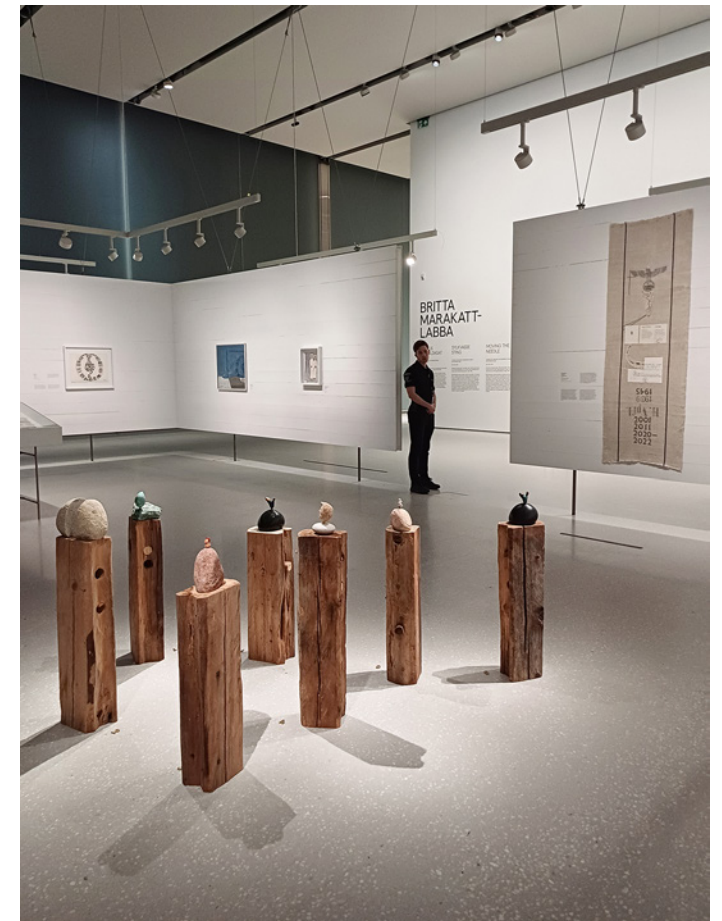
Saamelaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen

Saamelaisten kulttuuriperinnön asema Pohjoismaissa on monimutkainen ja historiallisesti haasteellinen. Vaikka saamelaiset ovat Pohjoismaiden ainoa alkuperäiskansa, heidän kulttuurinsa, kielensä ja perinteensä ovat joutuneet pitkään assimilaatiopolitiikan kohteeksi. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa saamelaisia on pakotettu omaksumaan valtakulttuurien käytäntöjä, mikä on johtanut kielelliseen ja kulttuuriseen marginalisointiin.

Konservointiin ja kulttuuriperinnön

säilyttämiseen liittyen saamelaisten näkökulmat ovat usein olleet toissijaisia länsimaisten museologisten käytäntöjen rinnalla. Esimerkiksi monet historialliset saamelaisesineet ja -kokoelmat ovat päätyneet museoihin ilman yhteisön lupaa tai osallistamista. Viime vuosikymmeninä on kuitenkin käyty yhä enemmän keskustelua palautuksista ja siitä, miten saamelaiset voivat itse hallinnoida omaa kulttuuriperintöään. Merkittäviä askeleita onkin tapahtunut jo kun Suomen sisällä saamelaiskokoelmia on palautettu Saamelaismuseo Siidaan.

Konservointiin liittyvässä keskustelussa on tärkeää huomioida, että perinteinen tieto esimerkiksi esineiden valmistukseen tai hoitoon liittyen ei välttämättä välity tai aina kuulu kulttuu-

Britta Marakatt-Labban näyttely Norjan kansallismuseossa.

rin ulkopuolisille. Lisäksi perinteiset museologiset käytännöt, jotka keskittyvät fyysisten esineiden säilyttämiseen, eivät aina pysty tavoittamaan tätä elävää perintöä.

Symposiumin teemat heijastelevat juuri näitä kysymyksiä: miten saamelainen tieto ja perinteet voidaan säilyttää alkuperäiskansojen omilla ehdoilla ja tavoilla? Keskustelu siitä, miten museot ja arkistot voivat tukea saamelaisen kulttuurin elävyyttä ja jatkuvuutta, on keskeinen osa nykypäivän kulttuuriperinnön hallintaa Pohjoismaissa. Rohkaisemme jokaista tutustumaan paremmin saamelaisten historiaan ja kulttuuriperintöön sekä haastamaan ajatteluaan perinteisestä museologias-
ta.

Britta Marakatt-Labba “Bastilis sákkaldagat / Moving the Needle”

Symposiumin yhteydessä pääsimme kiertämään myös Norjan kansallismuseossa saamelaistaiteilija **Britta Marakatt-Labban** näyttelyssä. Esillä oli kattavasti tekstiilitaidetta, grafiikkaa, veistoksia ja installaatioita taiteilijan 40-vuotisen uran varrelta. Näyttelyssä yhdistyvät perinteiset saamelaiset käsityötekniikat sekä ajankohtaiset aiheet.

Britta Marakatt-Labba oli mukana perustamassa vuonna 1978 taiteilijaryhmä Mázejoavkua, joka on ollut keskeinen saamelaisen taiteen ja taiteilijoiden oikeuksien edistäjä. Tunnetuimpia Marakatt-Labban teoksista ovat kirjoitetut maisemat, jotka kuvaavat saamelaisia perinteitä ja arkista elämää sekä mytologioiden ja todellisuuden rinnakkaiseloa. Teokset ottavat usein myös kantaa kolonialistiseen sortoon ja luonnon hyväksikäyttöön.

Muokattu näyttelykokonaisuus “Juohke sákkaldat vuoigŋá / Where Each Stitch Breathes” on esillä 14.6. – 9.11. 2025 Tukholman Moderna Museetissa. Suosittelemme!

Monna Laari

Kirjoittaja on esinekonservaattori (AMK) ja työskentelee Rovaniemen taidemuseossa

Saara-Maija Pesonen

Kirjoittaja on esinekonservaattori (AMK) ja työskentelee Saamelaismuseumo Siidassa

Symposiumin järjestäjät

RiddoDuottarMuseat on Norjan Finnmarkin alueella toimiva saamelaismuseumoien yhdistys, johon kuuluu neljä museumo ja saamelais-
laistaiteen kokoelma. Sámiid Vuorká-Dávvirat (Saamelaismuseumo Kaarasjoella), Guovdageainnu gilišillju (Kautokeino paikkallismuseumo), Porsáŋggu musea (Porsangerin museumo) ja Jáhkovuona mear-
rasámi musea (Kokelvin merisaamelaismuseumo) säilyttävät paikkallista saamelaiskulttuuria ja esittävät sitä monipuolisesti näyttelyissä ja ulkoillemuseumoissa. RiddoDuottarMuseat hallinnoi 1600 teoksesta koostuvaa saamelaisen nykyaiteen ja taidekäsityön kokoelmaa. Teoksia on esillä esimerkiksi Kaarasjoella saamelaiskäräjien rakennuksessa.

Norjan kansallismuseumo (Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design) esittelee taidetta, arkkitehtuuria ja muotoilua viikinkiajalta nykypäivään. Museumo avasi uuden päärakennuksen Oslossa kesäl-
lä 2022 ja se on nykyään pohjoismaiden suurin taidemuseumo. Vuonna 2012 käynnistetyn repatriaatiohankkeen myötä osa kansallismuseumon saamelaisesineistä palautettiin Norjan saamelaismuseumoihin.

Future Library Trust säätiö hallinnoi norjalaisen taideprojektin Future Libraryn toimintaa. Projektin on käynnistänyt vuonna 2014 skotlantilainen taiteilija Katie Paterson ja se kestää 100 vuotta. Joka vuosi yksi kirjailija lahjoittaa säätiölle ennen julkaisemattoman käsikirjoituksen säilytettäväksi vuoteen 2114 asti. Projektin päättyessä käynnistämisen yhteydessä vuonna 2014 Nordmarkaan istutetusta metsästä kaadetaan puut, joista valmistetaan paperi projektille kerättyjen käsikirjoitusten painamista varten.

Lisää tietoa ja lukemista aiheesta kiinnostuneille:

RiddoDuottarMuseat <https://rdm.no/>
Future Library <https://www.futurelibrary.no/>
Saamelaiskäräjät <https://samediggi.fi/>
Saamelaismuseumo Siida <https://siida.fi/saamelaismuseumo/>
Indigenous Storywork <https://indigenoustorywork.com/>
Dokumentti: Máhecan - Kotiinpaluu, Suvi West & Anssi Kömi (Suomi 2023)

Kurssi alkoi tiiviillä johdannolla muoveihin HAMin tiloissa Helsingin keskustassa.

MUOVIKURSSI HELSINGISSÄ – TUNNISTUSTA NÄPPITUNTUMALLA

TEKSTI: ANNI TUOMINEN
KUVAT: ELVIIRA HEIKKILÄ

Osaillistuin marraskuussa 2024 Helsingin taidemuseumossa ja Helsingin kaupunginmuseumon kokoelmakeskuksessa järjestettyyn *Muovit! Tunnistatko ne?* -kurssiin, jonka vetivät muovien konservointiin erikoistuneet alankomaalaiset asiantuntijat **Carrien van Aubel** ja **Olivia van Rooijen**. Kurssi tarjosi kolmen päivän intensiivikatsauksen erilaisten muovimateriaalien tunnistamiseen ilman laboratorioanalytiikkaa.

Lähdin kurssille, koska muovien tunnistaminen on arjessa haastavaa – ja usein lähes mahdotonta – ilman kalliita analyysilaitteita. Mahdollisuus oppia yksinkertaisia, ”silmämääräisiä” ja mekaanisia keinoja materiaalien arviointiin tuntui ammatillisesti kiin-

nostavalta. Kurssin lähestymistapa perustui juuri tähän: oppimiseen käsin koskettamalla, tarkkailemalla, taivuttamalla ja jopa haistamalla.

Työpajassa tutustuimme *The Plastic Identification Tool* -menetelmään ja opimme käyttämään siihen liittyvää verkkopohjaista sovellusta (<https://plasticidentificationtool.nl/>). Varsinaisen PIT-KIT:n, työkalupakin, joka koostuu kahdesta vertailumateriaali- ja tutkimusvälinelaitokosta (vanaubel-vanrooijen.com/toolkit) avulla pystyy jäsentämään havaintojaan systemaattisesti ja se toimi hyvänä tukena harjoittelussa. Parasta antia oli kuitenkin käytännön työskentely laajan muovinäytevalikoiman kanssa: mukana oli sekä tuttuja että itselle tuntematto-

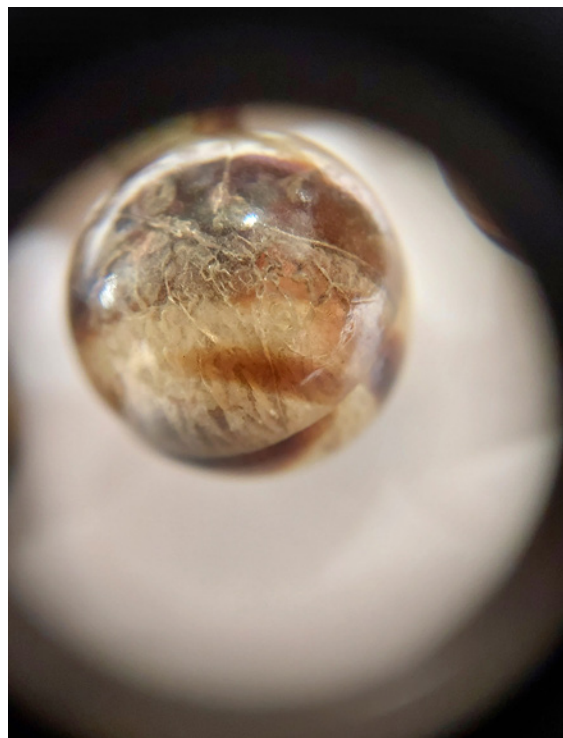
Veitsenkahva on ilmeisesti kaseinia, sillä se ei kiihdytä ruostumista kuten selluloosa-asetti ja -nitraatti.

Bonzo-koira on selluloidia eli nitroselluloidia ja kamferia ja tyhjiövalettu.

Hiuskampa on myös selluloosanitraattia, mutta eri tavalla valmistettu.

PIT-KIT:n suurennuslinssillä otettu kuva kamman pallomaisesta koristeesta.

mampia muovityyppejä. Kopistelu, taivuttelu ja hajutestit olivat yllättävän valaisevia.

Vaikka kurssi antoi hyviä vinkkejä ja vahvisti omaa materiaalituntemusta, en voi sanoa sen ratkaisevan muovien tunnistusongelmaa. Silmämääräinen arviointi jää aina osittain epävarmaksi, eikä se korvaa FTIR- tai muita kemiallisia analyyskejä, joihin meillä museoissa ei useinkaan ole mahdollisuutta. Toisaalta

juuri tästä syystä tällainen koulutus on arvokasta: se antaa työkaluja tehdä valistuneita arvauksia ja dokumentoida havainnot järjestelmällisesti. Tosin osa käyttämistämme menetelmistä oli sellaisia, joita ei voi museoesineisiin soveltaa esine- tai työturvallisuuden vuoksi.

Suosittelen kurssia kollegoille, jotka työskentelevät muovimateriaalien parissa ja kaipaavat parempaa varmuutta niiden tunnistamiseen käytännönläheisellä ja osallistavalla otteella. Kurssi ei ratkaise kaikkea, mutta antaa enemmän kuin mitä muovista saa irti pelkän kirjallisuuden avulla. Ja keskustelut eri konservoinnin erikoistumisalueiden konservaattorikollegoi-

den kanssa ovat tietysti aina kurssien ja workshopien parasta antia!

Anni Tuominen

Kirjoittaja on Konservaattori (AMK), työskentelee Suomen Käsityön museossa johtavana konservaattorina ja toimii PKL:n varapuheenjohtajana sekä E.C.C.O-edustajana

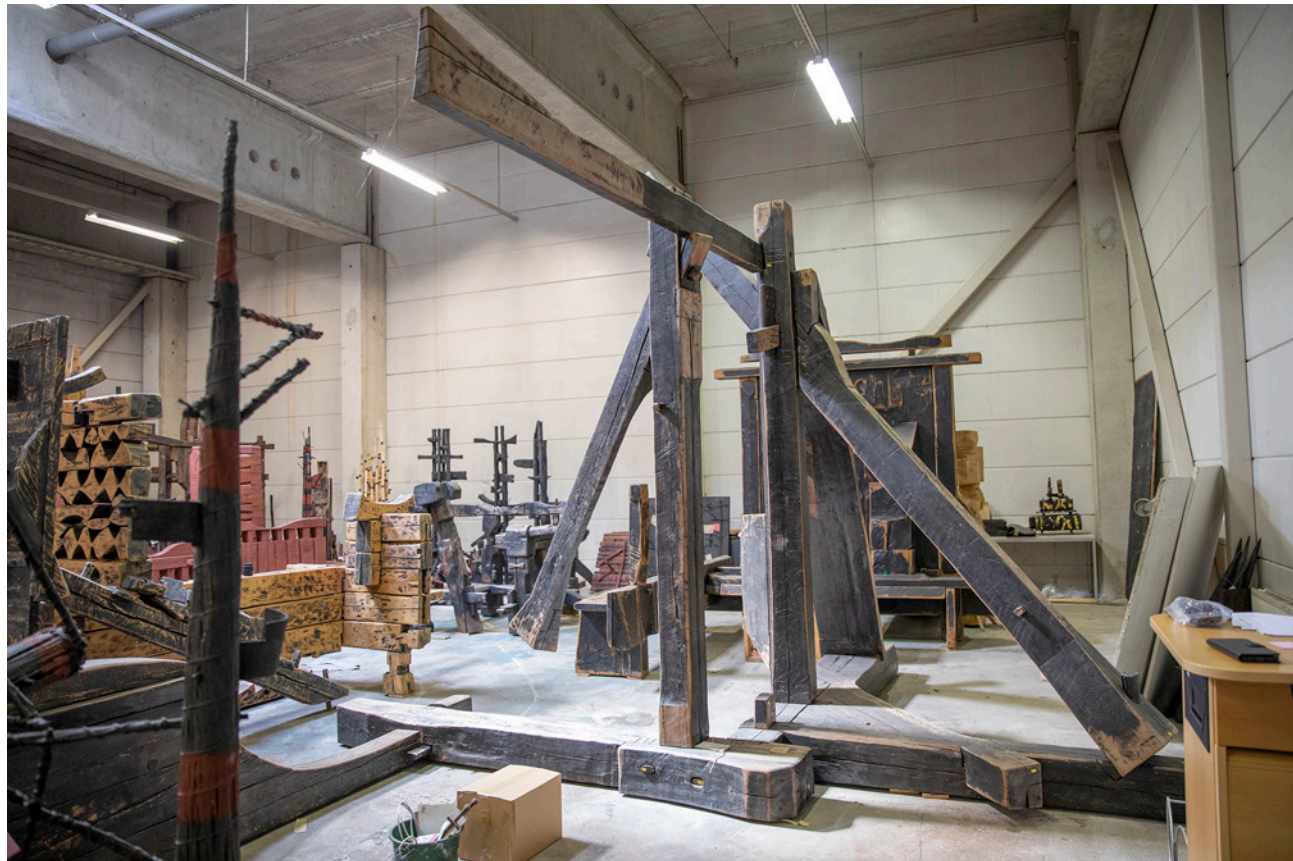

Kurssin toinen päivä pidettiin HKM:n kokoelmakeskuksessa Vantaalla.

PIT-KIT on kätevä ja monipuolinen.

Kuva: Tiina Rekola

Hartman-kokoelmaa.

TEKSTI: ANNIINA HATAKKA

Homeisen taidekokoelman pelastusmuutto Lahdessa

Vuonna 2024 päädyin mukaan erikoiseen pelastusprojektiin. Kyseessä oli **Mauno "Manu" Hartmanin** (1930–2017) taidekokoelma, joka on Lahden kaupunginmuseon omistuksessa. Mauno Hartman tunnetaan erityisesti hyvin suurikokoisista hirsiveistoksista – ja niitä tosiaan oli, yhteensä noin kolmesataa puista ja kartonkista teosta, jotka kaikki olivat

kärsineet vesivahingosta epäoptimaalisessa säilytystilassa erityisen kuumien kesien aikana. Kokoelma kasvoi näkyvästi hometta. Pelastusprojektin konservattorina suunnittelin ja toteutin kokoelman pelastusmuuton, puhdistuksen ja pakastuksen yhdessä projektitutkijan sekä museomestareiden kanssa.

Esitutkimus

Aloitimme projektin 2024 keväällä kokoelman inventoinnista. Kokoelma oli aikanaan luovutettu museolle erikseen niin, että museo maksoi vuokraa taiteilijan itsensä käyttämästä säilytys- ja hallinnasta kaupungin ulkopuolella. Museon tietokantaan oli viety ainoastaan osa kaikista niistä teoksista, jotka

Kuva: Lahden kaupunginmuseo

Homekasvustoa teoksen pinnassa.

varsinaisesti sijaitsivat säilytystilassa, eikä läheskään kaikkia ollut diarioitu. Lisäksi teokset oli sijoitettu tilaan siinäkin sokin lattialle ja toistensa päälle. Lattiaan kosketuksessa olevat teosten osat olivat selvästi kärsineet eniten tilan tulvimisesta. Säilytystilan katto vuosi yhä vettä.

Kävimme projektitutkija **Ville Pajalan** kanssa tilan jokaisen teoksen yksitellen läpi tyvek-puvut ja hengityssuojaimet päällä. Kokosimme teoksista excel-aulukon, johon merkitsin myös jokaisesta teoksesta silmäilemällä tekemäni kuntoarvion. Mikäli teos oli mahdollista yhdistää jo olemassaole-

vaan tietueeseen, se merkittiin taulukon luetteloidulla teosnumerolla. Suurimmasta osasta etenkin taiteilijan uudemmissa, pienemmistä teoksista ei kuitenkaan löytynyt mitään aiempia tietoja museotietokannasta, joten nimesimme ne juoksevilla numeroinnilla 'EiNoiksi' ja laputimme ne. Kaikista teoksista otettiin kännykkäkuvat tässä vaiheessa myöhempiä tunnistusta helpottamaan.

Inventoinnin perusteella totesin, että noin kolmensadan teoksen kokoelmassa oli parikymmentä erityisen suurta hirsiteosta, jotka oli mahdollista purkaa osiin. Karkeasti puolet kokoelmasta oli huonossa tai erityisen huonossa kunnossa, eli kasvoi näkyvästi hometta tai oli muuten selkeästi vaurioitunut. Samassa sisäilmaongelmaisessa tilassa sijaitsevista teoksista pystyi sen perusteella oletamaan, että kaikissa tilan teoksista oli hometta, sillä homeitiöt ovat tyypillisesti kohteessa jo kauan ennen kuin homekasvustoa alkaa näkymään. Noin puolet tilassa sijaitsevista teoksista olivat EiNoja.

Kuva: Lahden kaupunginmuseo

Katon vuodon alle oli sijoitettu astioita.

Kuva: Lahden kaupunginmuseo

Vuotokohdan alapuolella olevia teoksia oli väliaikaisesti pyritty suojaamaan muoveilla. Kuvassa teos Tutkimukset tehtiin.

Projektitutkija siirtyi seuraavaksi etsimään kontekstia EiNoille ja neuvottelemaan siitä, tehtäisiinkö kokoelmasta poistoja. Samanaikaisesti minä tein tutkimustyötä siitä, kuinka tällainen kokoelma saataisiin ylipäättään konservoitua ja siirrettyä järkevästi. Valitsemani menetelmä oli pakastaminen, sillä se on tyypillisesti melko harmiton toimenpide myös monimateriaaliteoksille. Lisäksi pakastaminen on huomattavasti käytännöllisempää kuin valtava kemiallinen käsittely. Hometta on hyvin vaikeaa poistaa luotettavasti kokonaan, eikä pakastaminen poista kasvustoa, mutta se deaktivoi homeen. Yhdessä perinpohjaisen pintapuhdistuksen kanssa se pitää riskin homeen uusiutumisesta pienenä, kunhan uusi säilytystila on kuiva ja muoseokelpoinen.

Testikappaleet

Ennen varsinaisia pakastuksia halusin tehdä koepakastuksen ja testata ikäännyttämällä, miten tehokasta pakastus on homeeseen. Halusin myös tietää, olisiko järkea käsitellä kasvustoa esimerkiksi etanolilla jotta home kuolisi pinnalta tehokkaammin, vai olisiko sillä haittavaikutuksia hirren pintakäsittelyyn. Valitsimme kokoelmasta näytelmää varten tehdyn teosjäljennöksen kuolinvuoteesta, joka oli erityisen huonossa kunnossa ja joka ei ollut itse taiteilijan kokoama, ja olisi siksi ollut joka tapauksessa poisto. Irrotin teoksen alapuolelta kaksi silmämääräisesti erittäin homeista tukipuu- ta, joista sahasin viisi koekappaletta. Kaikki viisi koekappaletta halkaistiin vielä kahtia näennäisesti homeiseen ja homeettomaan puoleen. Hirren pintakosteus oli tasaisesti koholla, mutta halkaistun hirren sisäpinta oli yllättävän kuiva.

Kaikki koekappaleet esipuhdistettiin imuroimalla pinta HEPA-imurilla. Sitten kappaleet jaettiin toimenpiteisiin:

- Ensimmäiset kaksi kappaletta pelkästään imuroitiin, muovitettiin ja

pakastettiin

- Toiset kaksi imuroitiin harjaamalla pinta tarkemmin pensselin avulla, muovitettiin ja pakastettiin
- Kolmas pari imuroitiin ja siveltiin etanolilla, muovitettiin ja pakastettiin
- Neljäs pari imuroitiin, muovitettiin, pakastettiin ja imuroitiin uudelleen
- Viides pari imuroitiin, muovitettiin, pakastettiin ja sen jälkeen siveltiin etanolilla.

Pakastus kesti viikon, viisi päivää pakkasessa ja kaksi päivää hitaasti sulaa ilman pakastimen oven avaamista. Kokoelmakeskuksen pakastushuoneen saavuttama matalin lämpötila oli -32 celsiusastetta. Pakastin saman testipakastuksen aikana myös loput teoksesta, sillä siinä oli metallisia kiinnityksiä, joiden käyttäytymisestä hirressä pakastuksen aikana halusin lisätietoa. Koepalat muovitettiin tiiviisti sellaisenaan, kuolinvuoteen muovituksen sisälle sijoitettiin pussillinen silikageeliraetta hillitsemään kosteutta.

Pakastuksen jälkeen kuolinvuode vietin takaisin vanhaan säilytyshalliin ”kasvamaan”. Muovien sisälle sijoitettu silikapussi oli poistettaessa lähes kylläinen. Metalliosat ja pyörät vaikuttivat olevan täysin kunnossa, eikä puussa huomattu niiden aiheuttamia vaurioita. Koepalat vietin Helsinkiin Metropolian ammattikorkeakoulun konservointiluokkien laboratorioon, jossa ne sijoitettiin ikäännytyskaappiin viikoksi.

Yllätyin positiivisesti siitä, että yhteenkään koepaloista ei kasvanut mitään ikäännytystestissä. Vaikutti siltä, että kasvusto oli onneksi melko pinnallista, ja hirsi oli pinnan kosteudesta huolimatta sisältä hyvin kuivaa. Toutin vielä myöhemmin projektin aikana samanlaisen kokeen uudestaan kuolinvuoteen toisella tukihirrellä, ja sain saman lopputuloksen, vaikka kositimme hirren koepalat ennen ikäännytystä lehtori **Kirsi Perkiömäen** kanssa. Pakastetun kuolinvuoteenkaan status ei muuttunut huomattavasti vanhassa säilytystilassa.

Matikkaa ja piirustuksia

Metodin valitsemisen jälkeen seuraava suuri logistinen ongelma oli se, kuinka Hartmanin teokset käytännössä pakastettaisiin. Vaikka yli 15-metrisen hirsiteoksen pystyykin purkamaan osiin, se ei silti tarkoita että osat mahtuisivat tavalliseen arkkupakastimeen. Lisäksi pakkasen tulisi pystyä laske- maan -40 celsiusasteen lämpötilaan mahdollisten tuholaisien varalta. Yksi pakastuskierros kestää viikon: Viisi päivää pakastusta ja kaksi päivää hidaasta sulatusta, jotta pakastimen sisäisen kosteus ei nouse liian nopeasti. Projektiin varattu aika oli heti hilkul- la.

Lahden kaupunginmuseolla oli jo valmiiksi pakastushuone kokoelma- keskuksella, mutta se ei ollut kovin suuri. 275 x 180 x 230 cm ei riittä lähes viiden metrin hirsille. Ainoa realistinen vaihtoehto suuremmille teoksille ja teososille oli pakastuskontti, jonka sisäsyvyys on vähintään 5 metriä. Pitkällisen harkinnan ja lainausmahdollisuuksien kartoittamisen jälkeen Lahden kaupunginmuseo teki päätöksen hankkia sisämitoiltaan 500 x 250 x 250 cm pakkaskontin, joka sijoitettiin uuden säilytyshallin sisälle. Koska halli on homealtistuneen Hartmanin koelman loppusijoituspaikka, suosittelin sitä käytettäväksi jatkossakin vain altistuneille kokoelmille hometurvalli- suuden takia.

Seuraavaksi tarvitsin mitat kaikista pakastettavista teoksista. Purkamatto- mat teokset oli jo mitattu suurpiirteisesti inventoinnin yhteydessä, mutta purettavista teoksista oli ainoastaan koko teoksen mitat. Tarvitsin mitat kaikista yksittäisistä osista, jotta pystyisin suunnittelemaan mahdollisimman tehokkaan pakastusjärjestyksen. Osat oli myös tarpeen nimetä tarkasti säilytystä ja myöhempää uudelleenko- koamista varten. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi päätin tehdä suurista purettavista teoksista yksinkertaiset viivapiirustukset, joihin pystyin merkitsemään osien nimet, mitat ja tarvit-

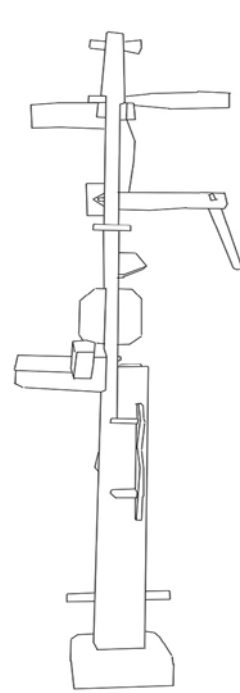
Kuva: Lahden kaupunginmuseo, Tiina Rekola

Valokuva teoksesta Pyhäpuu B.

taessa lisätietoa esimerkiksi kunnosta ja kiinnityksistä. Piirsin nämä ’kaava- kuvat’ piirustuspöydällä valokuvaaja **Tiina Rekolan** ottamien teoskuvien päälle ja tulostin piirustukset muis- tiinpanoja varten.

Kuva: Anniina Hatakka

Viivapiirros teoksesta Pyhäpuu B ilman merkintöjä.

Taiteilija oli onneksi jo lähtökohtai- sesti tarkoittanutkin teoksensa olevan purettavia, joten monimutkaisimpien- kaan teosten osien kartoittaminen ei ollut kovin vaikeaa, vaikkakin silti ai-

Kuva: Lahden kaupunginmuseo, Tiina Rekola

Rostock.

kaavievää. Lähes kaikki kiinnitykset Hartmanin hirsiveistoksissa on toteu- tettu yksinomaan puutapeilla ja pai- novoiman avulla. Toisiinsa kiinnittyvät osat on valtaosin merkitty itse hirsiiin symboleilla ja roomalaisilla numeroil- la. Esimerkiksi teoksessa Rostock on yli 100 eri osaa.

Kaikki mitat kartoitettuani siirryin suunnittelemaan pakastuslastillisia. Tehdäkseni matemaattisen ongelman itselleni helpommaksi leikkasin ruutu- paperista samassa mittakaavassa ko- koelmakeskuksen pakastushuoneen pohjamatat, pakkaskontin pohjamatat, sekä kaikkien teosten ja teososien suu- rimmat mitat, ja sommittelin teokset pakastustilojen pohjille järjestykseen. Lisäksi teimme päätöksen hankkia konttiin yhdelle pitkälle sivulle hyllyt, jonka ansiosta pystyin sovittelemaan hirsii useampaan tasoon yhteen kon- tilliseen. Viikkojärjestykseksi päätet- tiin, että kokoelmakeskuksen pakas- tushuone puretaan, lastataan ja laite- taan päälle maanantaina ja tehot laitetaan pois perjantaina, ja pakkas- kontti puretaan, lastataan ja laitetaan päälle torstaina ja tehot laitetaan pois maanantai-iltana. Näin kahdella yhtä- aikaisella pakastustilalla laskin pakas- tusaikatauluksi noin 20 viikkoa.

Pakkastetris

Lastilliset laskettuina, kuljetukset ja kontit hankittuina, tiivis puhdistus- telta poistopuhaltajineen odottamas- sa uudessa säilytystilassa oli viimein aika vain aloittaa tekemään. Työryh- män kesken jaettuun taulukkoon lae- dittu viikkoaikataulu oli tiukka. Kulje- tukset olivat joka maanantai ja torstai, eikä niistä saanut tinkiä. Projektissa oli virallisesti mukana minun ja pro- jektitutkijan lisäksi kaksi määräaikai- ta museomestaria, minkä lisäksi Lah- den kaupunginmuseon omat kaksi mu- seomestaria siirrettiin mukaan projektiin. Työpisteitä oli kolme: Van- ha säilytys halli n. 20 minuuttia kau- pungin ulkopuolella, kokoelmakeskus

kaupungissa sekä uusi säilytysmalli vastakkaisella puolella kaupunkia. Käytin omaa autoani siirtymisiin, mikä lisäksi projektimestarit saivat projektin edetessä itsenäiseen käyttöön museon pakun. Pakkaskonttilastien siirtämiseen tilattiin ulkoinen kuljetuspalvelu.

Teokset imuroitiin HEPA-imurilla ja herkemmat osat pensselin avulla vanhalla säilytysmallilla, mikä jälkeen ne muovitettiin ja merkittiin teosnumero PVC-teippiin. Kuljetuspäivänä pakastustila purettiin ja lastattiin autoon ja kuljetettiin joko kokoelmakeskukselle pakastuhuoneeseen tai uudelle säilytysmallille pakkaskonttiin. Ennen pakkaseen sijoittamista muovien sisään sijoitettiin silikageeliä harsokankaasta tehdyissä pusseissa estämään kosteuden vaihtelua, mikä jälkeen muovi teipattiin tiiviisti kiinni. Pakastustila purettiin ja lastattiin aina samana päivänä. Pakastuksen jälkeen teokset kuljetettiin uudelle säilytysmallille, jossa ne sijoitettiin hallin sisälle pystytettyyn puhdistustelttaan. Teltassa ne purettiin muoveista ja imuroitiin uudestaan HEPA-imurilla. Jälkipuhdistuksessa poistettiin myös tar-

Kuva: Lahden kaupunginmuseo, Ville Koskinen

Museomestarit rakensivat siirtoja varten telineitä, joiden avulla suuret teokset saatiin kuljetettua turvallisesti. Pyörien päälle kiinnittyvä tuki oli irrotettavissa ja sen pystyi jättämään tarvittaessa kiinni teokseen pakastuksen ajaksi.

Kuva: Lahden kaupunginmuseo

Esipuhdistusta ja muovitusta vanhalla hallilla.

Kuva: Lahden kaupunginmuseo

Muovitetuista teoksista odottamassa siirtoa pakkaseen.

kemmin likaa, eläinten jälkiä kuten linnun ulostetta, vanhoja liimajäämiä ja muuta, sekä käsiteltiin kasvustojälkiä paikallisesti etanolilla. Jälkipuhdistuksen ja laputuksen jälkeen teokset sijoitettiin lopullisesti uuteen säilytystilaan.

Viikkoaikataulun kireydestä huolimatta työryhmä ja erityisesti museomestarit olivat onneksi hyvin joustavia, ja yhteistyöllä viikkoon muovautui nopeasti rutiini. Tutkija ja projektimestarit työskentelivät viikon pää-

Kuva: Lahden kaupunginmuseo, Ville Koskinen

Täyteen lastattu pakkaskontti.

asiassa vanhalla säilytysmallilla purkaen teoksia, muovittaen seuraavia lasteja ja siivoten tilaa. Lahden vakituiset museomestarit **Ville Koskinen** ja **Ari Vink** suunnittelivat uuteen tilaan hyllytykset ja hyllyjärjestykset ja kävivät auttamassa vanhalla hallilla tarvittaessa. Minä vietin valtaosan ajastani uuden säilytystilan sisälle pystytetyssä puhdistusteltassa jälkikäsittelyn parissa. Teltassa ei ollut juuri seuraa, mutta työ oli mielenkiintoista ja vietin joka tapauksessa suurimman osan ajasta kuulokkeet päässä – pakkaskontin hurina ja tuulettimien pauhu samassa tilassa oli melko kovaäänistä ilman hyviä kuulosuojainkuulokkeita.

Tukalan kuuma tyvek-puvuissa vietetty kesä vaihtui nopeasti talveen. Taulukoiden ja listojen avulla pysyimme hyvin aikataulussa, ja saimme jopa tehostettua lastausta niin hyvin että lasketusta pakastusaikataulusta jäi kokonaisia viikkoja pois. Tehostetuista lasteista tuli puhdistustelttaan kerralla niin paljon tavaraa, että niitä kaikkia en aina ehtinyt yksin käsittelemään viikon aikana. Konservaattori

Lauri Löfman kävi auttamassa minua jälkipuhdistuksessa ehtiessään. Valitettavasti kaikki hyvä loppuu joskus, ja kävi niin että projektityösuhteeni jäi jatkamisesta huolimatta viikkoa liian lyhyeksi saattaakseni työn täydellisesti loppuun. Joka tapauksessa on ilo nähdä siististi ja turvallisesti hyllytetty puhdas kokoelma tilassa, jonka %RH on luokkaa 50 heittelevän 50+ sijaan. Lopputulos puhuu puolestaan.

Anniina Hatakka

Kirjoittaja on esinekonservaattori ja uskoo että hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Kuva: Lahden kaupunginmuseo

Kirjoittaja puhdistusteltassa. Teltta oli alipaineistettu puhdas tila jälkipuhdistukselle.

Kuva: Lahden kaupunginmuseo, Ville Koskinen

Konservoitu Hartman-kokoelma uudessa säilytystilassa.

MATKARAPORTTI

E.C.C.O:n kevätkokous

Prahassa 7.4.2025

TEKSTI JA KUVAT: ANNI TUOMINEN

Eesti Konservaatrite Ühing valittiin yksimielisesti E.C.C.O:n liittännäis-jäseneksi. Kuvassa yhdistyksen puheenjohtaja Heiti Kulmar.

Kuva: Kristian Schneider.

E.C.C.O:n uusi komitea. Komitea toimii järjestön hallituksena ja ohjaa sen toimintaa yleiskokousten välillä. Komiteassa on edustajia eri puolilta Eurooppaa – kuvassa vasemmalta oikealle: Anni Tuominen, Julia Brandt, Elis Marçal, Borislava Popova, Ekaterina Pashak, Barbka Gosar Hirci, Amalia Siatou ja Lucia Šefčíková.

Eurooppalaisten konservaattorijärjestöjen kattojärjestö E.C.C.O koontui kevätkokoukseen Prahaan 7. huhtikuuta. Yleiskokous (General Assembly) pidettiin Clam-Gallasin palatsissa, ja päivän aikana käytiin läpi laaja kirjo hallinnollisia, strategisia ja verkostollisia aiheita.

Kokoukseen osallistui yhteensä 23 jäsen- ja liittännäisjäsenmaan edustajat. Suomesta paikalla oli PKL:n E.C.C.O-edustaja, allekirjoittanut.

Kokous avattiin virallisella menoin, jonka jälkeen käsiteltiin muun muassa vuoden 2024 tilinpäätös ja vuoden 2025 budjetti. Jäsenmaksut päätettiin pitää ennallaan. Kokouksessa hyväksyttiin myös Viron, Latvian ja Liettuan hakeemukset E.C.C.O:n liittännäisjäsenyyteen, mikä on Suomen kannalta tietysti erityisen iloinen uutinen. Jäsenyys vahvistaa merkittävästi Baltian alueen

Kokouksen osallistujat kokoontuivat yhteiskuvaan palatsin pihalle.

asemaa konservaattoriyhteistyössä.

E erityisen paljon aikaa käytettiin CHARTER-hankkeen loppuraportin purkamiseen. E.C.C.O on ollut aktiivinen toimija tässä EU:n laajuisessa hankkeessa, jossa on määritelty kulttuuriperintöalan osaamiskarttoja ja rooleja. Kokouksessa esiteltiin myös uusi yhteistyöhanke ECHOES (European Cultural Heritage Open Educational Space), jossa kehitetään yhteistä digitaalista alustaa kulttuuriperintöalan tiedon jakamiseen.

Yleiskokouksen yhteydessä järjestettiin myös E.C.C.O:n hallituksen (Committee) vaalit. Komitea toimii järjestön hallituksena ja ohjaa sen toimintaa yleiskokousten välisenä aikana. Se valmistelee strategisia linjauksia ja seuraa projektien edistymistä. Tulit valituksi komiteaan uudelle kol-

mivuotiskaudelle. Komitean kokoukset pidetään kahdesti vuodessa kasvokkain ja lisäksi joka kuukausi kokoonnumme etänä. Mikäli en jatka PKL:n virallisena E.C.C.O-edustajana, päättyy myös jäsenyyteni komiteassa.

Kokouksessa käsiteltiin myös E.C.C.O:n sisäistä kehitystyötä. Jäsenjärjestöjä pyydetään toimittamaan omat sääntönsä tai säännöistä ne kohdat, jotka koskevat jäsenyyttä. Tarkoituksena on arvioida, ovatko ne linjassa E.C.C.O:n ammatillisten ohjeiden kanssa – erityisesti sen suhteen, miten jäsenyhdistykset tukevat EQF7-tasoisien koulutuksen asemaa konservaattorin pätevytyden edellytyksenä.

Keskustelua käytiin lisäksi sosiaalisen median roolista, tulevista tapahtumista, kuten lokakuun Eurooppalaista konservoinnin ja restauroinnin

päivästä (EDCR), sekä yhteistyöstä muiden kulttuuriperintöalan verkostojen kanssa. Esillä olivat muun muassa ENCoRE, ICOM-CC ja Europa Nostra.

Tunnelma kokouksessa oli lämmin ja rakentava. Fyysinen tapaaminen mahdollisti vilkkaan keskustelun ja vahvasti yhteisöllisyyden tunnetta pandemian jälkeisessä ajassa. Seuraava yleiskokous järjestetään keuhällä 2026 Ljubjanassa.

Anni Tuominen

Kirjoittaja on konservaattori AMK, työskentelee Suomen Käsityön museossa johtavana konservaattorina ja toimii PKL:n varapuheenjohtajana, E.C.C.O-edustajana ja nyt myös komitean jäsenenä.

Konservoinnin koulutusohjelman 40-vuotisjuhla järjestettiin Metropolian Arabian kampuksella.

Konservoinnin koulutuksen neljä vuosikymmentä

Puhe koulutuksen 40-vuotisjuhlissa

TEKSTI: KIRSI PERKIÖMÄKI
KUVAT: MILLI TSUPUKKA

Konservoinnin koulutuksen 40-vuotista taivalta juhlistettiin Metropolian Arabian kampuksella 12.12.2025. Syksyllä 2024 järjestimme Metropolian strategiarahan tukemana neljäosaisen studia generalia luentosarjan erilaisista kulttuurillisista sivustystä luotaavista aiheista. Elokuussa luentosarjan aloitti kirjailija ja taidehistorioitsija, FT **Anna Kortelainen** johdattamalla kuulijat hurmioon aiheella "Hurmio oikeaan aikaan oi-

keassa paikassa: Stendhalin syndrooma ja serendipiteetti". Syyskuussa kuulumme tiedonjulkistamisen valtionpalkinnonkin saaneen, arkeologi **Andreas Koiviston** luennon aiheesta "Ikikallion tarinoita – pääkaupunkiseudun historiaa mummiteista meidän aikaamme." Illan esityksessä tarjolla oli puhetta pääkaupunkiseudun kehitymisestä ja luonnonolosuhteiden muuttumisesta vuosituhansien aikana. Lokakuun puhujana oli käsikirjoittaja

Konservoinnin tutkintovastaava Kirsä Perkiömäki piti puheen juhlissa.

ja dramaturgi **Jari Olavi Rantala**, joka kertoi käsikirjoittajan työstä ja roolista elokuva- ja tv-tuotannoissa sekä dramaturgian luomisesta. Luentosarja huipentui marraskuussa Ranskan kielen ja kirjallisuuden asiantuntijan, FL **Tuija Vertaisen** esitykseen ranskan kielestä ja sen vaikutuksista suomen kieleen sekä sanojen käännöshistoriaan. Puhujien esitykset olivat ajatuksia herättäviä ja kaikista aiheista löytyi kosketuspintaa ja ajattelamisen aihetta myös konservoinnista kiinnostuneille kuulijoille.

Joulukuun 12. päivä juhluvoittemme huipentui juhlapäivään. Aamupäivällä järjestettiin yhteistyössä konservaattoriliiton kanssa koulutuspäivä, jossa **Päivi Ukkonen** avasi konservaatorkyselyn tuloksia (tästä vielä sananen myöhemmin) sekä keskusteltiin konservaatoreiden koulutuksesta ja koke-

muksista työelämässä. Tämän jälkeen saimme lempään johdatuksen tekoälyn lehtori **Hannu Turuselta** ja lounaan jälkeen vuorossa oli AR-/VR-teenainen tutustuminen Helsinki XR-centeriin ja XR-teknologiaan. Kampuksen ensimmäisen kerroksen näyttelytilaan oli koottu myös konservoinnin koulutusta ja projekteja käsittelevä näyttely, johon oli mahdollisuus tutustua tammikuuhun 2025 asti.

Neljän vuosikymmenen aikana koulutus on muuttunut moneen kertaan ja monella tavalla. Koulutus alkoi pitkällisen suunnittelun jälkeen vuonna 1984 Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa Silkkiteillä opistoasteisena. Ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen vakiintuessa koulutus siirtyi Espoon-Vantaan teknilliseen ammattikorkeakouluun eli EVTEK:iin, jolloin opetuspaikkana toimi Muotoi-

luinstituutti Lummetiellä. Vuonna 2008 Stadia ja EVTEK yhdistyivät Metropolian Ammattikorkeakouluksi ja Metropolian keskittäessä koulutuksiaan yli kahdestakymmenestä kolmesta eri toimipisteestä neljälle kampukselle, muutti konservointikin Arabian kulttuurikampukselle vuonna 2018, ensin vuodeksi väliaikaisiin tiloihin ja vuonna 2019 lopullisiin tiloihin. Toimimme kampuksen pohjakerroksessa, ravintola Luovan vieressä, ja tiloihimme ovat keskittyneet ryhmien opetustilat, laboratorio, sekä erilaisia erikoistiloja kuten pesu- ja puupajat ja pieni valokuvastudio. Opiskelijoiden sisäänotto ja koulutuksen suuntautumisot ovat hieman vaihdelleet koulutuksen eri vaiheissa. Tällä hetkellä otamme vuorovuosina sisään 16 päiväopiskelijaa maalaustaiteen, orgaanisen materiaalin (tekstiilipainotteinen), epäorgaanisen materiaalin sekä paperi-, valokuva- ja mediataiteen konservoinnin suuntautumisiin. Lisäksi monimuoto-toteutuksina on viime vuosina järjestetty interiööri- ja huonekalukonservoinnin koulutusta. Rakennuskonservaatoreita puolestaan on koulutettu Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuosina 1995-2015. Sitä, kuinka paljon konservaatoreita on vuosien aikana valmistunut eri oppilaitoksista, tuntuu olevan mahdotonta täsmällisesti arvioida, mutta kotimainen koulutus näyttää tuottaneen yli 450 valmista konservaattoa.

Ylemmän AMK:n tutkintokoulutus konservoinnissa alkoi vuonna 2006 ensimmäisenä kulttuurialan maisteritutkintona. Tämän jälkeen YAMK-koulutukseen on otettu sisään neljä aloitusryhmää ja yhteensä näistä viidestä YAMK-ryhmästä on valmistunut nelisenkymmentä konservoinnin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä. Kannustan lämpimästi konservaatoreita jatkamaan opintojaan AMK-tutkinnon jälkeen YAMK:iin! Pohjoismaissa konservoinnin tutkintoa voidaan tällä hetkellä suorittaa tohtoritasolle asti kaikissa muissa maissa paitsi Suomessa, mutta

Juhlavieraita ja tarjoiluja.

Juhlan aikana vieraila oli mahdollisuus tutustua konservoinnin juhla-
vuoden näyttelyyn.

Tunnelmia tilaisuudesta.

tohtorikoulutuksen aloittamista ammattikorkeakouluissa selvitetään parhaillaan ja konservoinnin tutkinto-ohjelma on tässä selvitystyössä mukana.

Olen itse saanut työskennellä tutkinnossa nyt kahdenkymmenen vuoden ajan, ensin EVTEKISSÄ ja nyt koko Metropolian olemassaolon ajan. Metropolian 18 000 opiskelijasta meidän yhteen laskettuna noin 90 AMK ja YAMK opiskelijaa muodostavat eittämättä pienen, mutta hyvin tärkeän osan, olemmehan ainoa konservoinnin koulutusta tarjoava tutkinto-ohjelma ja ammattikorkeakoulu valtakunnallisesti. Tutkinnon pienen koon näen vain hyvänä asiana. Jokainen opiskelija tulee neljän vuoden aikana ainakin nimeltä tutuksi ja meillä on hyvä käsitys siitä, mihin meiltä valmistuneet ammatillaiset sijoittuvat. Toivon ja koen että meitä on helppo lähestyä vielä opintojen jälkeenkin, liittyivät kysymykset sitten jatkokoulutukseen, yhteistyöhön tai muihin tarpeisiin. Alalla toimivat konservaattorit toimivat myös tärkeinä mentoreina opiskelijoillemme mm. työharjoittelussa ja opinnäytetöissä.

Joulukuun juhlapäivänämme halusimme tutkinnossa luoda katsauksen koulutuksen ja konservaattorin ammatin tulevaisuuteen. Niinpä juhlapuheiden ja -maljojen, musiikkiesitysten ja kakkukahvien jälkeen kuulumme Päivi Ukkosen yhteenvedon loppusyksystä toteutetusta, konservaatoreille suunnatusta kyselystä ja sen tuloksista. Sama kysely siis, jonka aiemmin mainitsin ja jota alumniemme kanssa oli käyty läpi. Kyselyä oli syksyllä 2024 jaettu sekä konservaattoriliiton postituslistan, että museopostilistan kautta. Ei tiedetä, kuinka suuren prosentuaalisen osan valmistuneista kysely tavoitti, mutta vastaajamäärä oli lähes sata vastaajaa, mikä mielestäni kertoo hyvin siitä, että konservaattorit ovat kiinnostuneita, sitoutuneita ja halukkaita vaikuttamaan koulutuksen ja ammattialansa kehittämiseen. Kyselyssä kartoitettiin tyytyväisyyttä koulu-

tukseen. Yhtenä osa-alueena vastauksissa nousi työharjoittelu, joka koettiin erityisen tärkeäksi osaksi opintoja ja hyväksi nimenomaan ammatissa kehittymisen kannalta. Vastauksista kävi ilmi myös haaste siitä, että konservaatton työssä ja koulutuksessa on erityisesti suuntautumisten näkökulmasta monia asioita, johon koulutuksessa pitäisi keskittyä. Olemme yllpeitä siitä, että olemme pystyneet korkeakoulutuksessa pitämään konservoinnin opetuksen käytännönläheisenä ja esimerkiksi ulkomailla meidät tunnetaan siitä, että meiltä valmistuneilla konservaatoreilla on teoreettisen osaamisen lisäksi myös hyvät käden taidot ja käytännön konservoinnin osaaminen.

Juhlatilaisuuden lopuksi järjestettiin paneelikeskustelu, jossa panelistimme Kansallismuseon johtaja **Elina Anttila**, Rovaniemen taidemuseon johtaja **Riitta Kuusikko**, rakennuskonservaattori **Helena Salo** ja Aalto yliopiston apulaisprofessori **Panu Savolainen** keskustelivat kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja koulutukseen liittyvistä teemoista. Panelisteista Riitta Kuusikko iloitsi siitä, että heille oli saatu Rovaniemelle uusi konservaatton virka, joka edustaa isoa Pohjois-Suomen aluetta. Yhtenä keskusteluaiheena paneelissa oli rakennuskonservointi ja myös sen koulutustarve. Panu Savolaisen mielestä korjausrakentamista pitäisi edistää, sillä uuden rakentaminen on kalliimpaa kuin vanhan korjaaminen. Elina Anttila puolestaan nosti esiin kokoelmienhallinnan haasteet ja osaamistarpeet. Tulevaisuudessa haasteet koulutuksen vaatimusten suhteen ovat moninaiset ja tasapainoillemme monenlaisten osaamistarpeiden ja kädentaitojen harjaantumisen välillä.

Kiitokset kaikille juhlassa mukana olleille ja järjestelyihin osallistuneille. Oman kahdenkymmenen vuoden kokemukseni aikana on ollut ilo työskennellä lukuisten alalle omistautuneiden henkilöiden kanssa ja uskon että alan kehittyminen jatkuu edelleen.

Kirsi Perkiömäki

Kirjoittaja on koulutukseltaan filosofian maisteri, pääaineena analyttinen kemia ja työskentelee tutkintovastaavana ja kemian lehtorina Metropolia AMK:ssa, Median, muotoilun ja konservoinnin osaamisalueella, Konservoinnin tutkinto-ohjelmassa.

Päivi Ukkonen (etualalla) vetää paneelikeskustelua. Panelisteina vasemmalta Kansallismuseon johtaja **Elina Anttila**, Rovaniemen taidemuseon johtaja **Riitta Kuusikko**, rakennuskonservaattori **Helena Salo** ja Aalto yliopiston apulaisprofessori **Panu Savolainen**.

SEURAAVAN SIVUN AIKAJANA: **AINO SAINIO**

Lähteet:

Auer, Tuula 2015. Yli 30 vuotta konservaatorkoulutusta Suomessa. Konservaattori 122, 2015. 62–67.

Lemmetyinen Emilia, 2016. Rakennuskonservaatoreiden koulutus ja työllistyminen. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopisto, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutus, Museologia. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_50940

Tiainen, Erika 2015. Konservaatoreiden työllistyminen Suomessa 2014. Museologian pro gradu, Jyväskylän yliopisto, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. <https://jyx.jyu.fi/bitstreams/d865220a-f2ac-4040-9062-01763e4e6a48/download>

Konservoinnin koulutus Suomessa

YAMK OPINNÄYTETYÖ

TEKSTI JA KUVAT: AINO SAINIO

Taideteoksia on totuttu tarkastelemaan ainoastaan katsomalla. Museossa teoksiin koskeminen on kielletty, sillä teosten toistuva koskettaminen voi johtaa niiden kulumiseen, likaantumiseen tai rikkoutumiseen. Koskemisen rajoittamista voidaanakin ajatella ennakoivana konservoinnin toimenpiteenä, jonka avulla pyritään säilyttämään teokset myös tulevien katsojien koettavaksi (Pye 2007, 133). Nykytaiteeseen liittyy kuitenkin ajatus teoksen ja katsojan välisestä vuorovaikutteisuudesta. Kosketettavuus on yksi nykytaiteen keinoista tuoda katsoja ja teos yhteen, ja taidenäyttelyissä esitetään yhä enemmän teoksia, joiden merkitys muodostuu vasta katsojan ja teoksen kohtaamisen kautta (Moomaw 2016, 130). Osana nykytaiteen museoiden kokoelmia ja näyttelyitä kosketettavaksi tarkoitett teokset ovat myös konservoinnin

mielenkiinnon kohteena ja vaativat museoita tarkastelemaan, mitä kosketettavuus tarkoittaa teosten konservoinnin kannalta. Seuraavassa kuvaan esimerkkiteoksen kautta kosketettavaksi tarkoitettuja ja nykytaiteen teoksia käsittelevän opinnäytetyöni keskeisiä pohdintoja. Esimerkkinä teoksesta, jossa katsojan ja teoksen kohtaamisella on keskeinen merkitys, toimii Nykytaiteenmuseum Kiasman kokoelmaan kuuluva **Hannele Rantanen** ”Vieraskirja” vuodelta 2009. Teos pyrkii tekemään ajan kulumisen näkyväksi kosketuksen jättämien jälkien kautta. Tavallisen paperiarkin kokoiseksi leikattu pala kreikkalaista marmoria 2500 vuotta vanhasta ja edelleen toiminnassa olevasta louhoksesta on sijoitettu pysyvästi museon aulan seinään. Kun museossa vierailevat katsojat koskettavat kiven pintaa, se kuluu vähitellen tois-

tuvan kosketuksen myötä. (Kansallisgalleria i.a.) Konservoinnin tavoitteena on perinteisesti ollut estää taideteoksessa tapahtuvat muutokset tai pitää ne mahdollisimman vähäisinä. Nykytaiteessa teoksen muuttuminen on kuitenkin usein osa merkityssisältöä tai väistämätön seuraus siitä, että teos on esillä ollessaan käytössä (Muñoz Viñas 2010, 12). Kosketettava teos ei ole pelkästään materiaallinen teosobjekti, vaan yhdistelmä esinettä ja katsojan vuorovaikutusta sen kanssa. Teoksen käyttäminen ja koskeminen voivat johtaa sen vaurioitumiseen esityskelvottomaksi, mutta koskemisen kieltäminen vääristää teoksen merkitystä. Tämä johtaa konservoinnin kannalta mahdottomaan tilanteeseen, jos tavoitteena on säilyttää sekä taideteoksen alkuperäinen materiaallinen muoto että toiminnalliset ominaisuudet

(Giebeler 2014, 7). Millaisia keinoja museolla on tasapainoilla kosketettavien teosten säilyttämisen ja autenttisen esittämisen välillä?

Kosketettava taideteos ja katsoja

Kosketettavat teokset ovat tekniikaltaan, materiaaleiltaan ja toiminnaltaan vaihtelevia. Teokset voivat hyödyntää erilaista tuntoaistin kautta tapahtuvaa hahmottamista sekä kehollisia aistimuksia kuten tilan ja tasapainon kokemista. Myös kosketuksen tapa ja skaala voivat vaihdella helästä aggressiiviseen, kosketusnäytön pyyhkäisystä taideteoksen sisään astumiseen. Kosketettaviin teoksiin lukeutuvat esimerkiksi tunnusteltavat teokset, tilalliset teokset, joiden sisään, läpi tai päälle katsoja voi mennä, erilaiset laitteet, pelit ja soittimet, jotka käynnistyvät ja heräävät eloon kosketuksen käynnistämisenä, sekä puettavat veistokset ja osin katsojan toteutettavaksi tarkoitetut teokset, joissa kosketaminen vaikuttaa teoksen muotoon ja sisältöön.

Koskettamisen tavan perusteella voidaan yrittää tunnistaa ennakolta, millaisia varotoimia teosten esittämisen edellyttää (Henderson & Lingle 2023, 4). Teokset voivat esimerkiksi olla käytössä vain määrättyinä aikoina tai tietyille määrällä kävijöitä kerrallaan. Joidenkin teosten vaurioitumista voidaan ehkäistä kehottamalla katsojia riisumaan kengät tai pukemaan hanskat. Koska taideteoksia on totuttu ensisijaisesti katsomaan, katsojille ei välttämättä ole selvää, kuinka kosketettavaksi tarkoitettujen teosten kansa kuuluisi toimia. Nykytaiteen teoksia ei aina mielletä samalla tavalla säilytettäväksi museoesineiksi kuin klassisen taiteen teoksia, vaan ne nähdään pikemminkin nykyhetkessä koettavina elämyksinä (Parisi & Llamas Pacheco 2020, 176). Kiinnittämällä huomiota siihen, kuinka yleisöä ohjeistetaan, museo voi edistää sekä teoksen säilymistä että sen merkityksen ymmärtämistä.

Hannele Rantalan teokseen *Vieraskirja* on puhdistamisen jälkeen jo ehtinyt muodostua uusi tummareunainen kädenjälki.

”*Vieraskirjan*” ongelmana ei konservoinnin kannalta ole kuluminen vaan likaantumisen. Teosta ei taiteilijan mukaan ollut tarkoitus koskaan puhdistaa, mutta lopulta yleisö ei enää halunnut koskea marmorin liasta tummuneeseen pintaan (Sainio 2024, 57). Ilman katsojien kosketusta teos menettää oleellisen osan merkityksensä. Teoksen vaurioitumista voitaisiin hidastaa esimerkiksi ohjeistamalla katsojia koskemaan kiveen vain puhtain käsin.

Esityskunnossa?

Aina yleisön käyttäytymistä ei ole mahdollista ennakoita tai säädellä rajoituksilla ja ohjeilla, ja vaikka kosketettavaa teosta käytettäisiin juuri niin kuin taiteilija on tarkoittanut, koskeminen vaikuttaa väistämättä lopulta teoksen materiaaleihin. Mekaaniset osat rasittuvat ja lakkaavat lopulta toimimasta, koskeminen kuluttaa ja naarmuttaa esineiden pintaa, kerryttää niihin likaa ja rasvaa, ja huolimaton tai vääränlainen koskeminen voi

rikkoa teoksen. Tämän vuoksi pelkät ennalta ehkäisevät keinot ovat kosketettavien teosten kohdalla usein riittämättömiä. Museokokoelman tai -näytelyn osana kosketettavien teosten esittäminen edellyttää päätöksentekoa sen suhteen, miten toimitaan, jos ja kun teoksen esityskunto ei enää vastaa alkuperäistä.

Kosketettavat teokset muistuttavat konservoinnin kannalta monella tapaa kineettisiä taideteoksia, joiden liikkeessä ja toiminnassa oleminen vertautuu vuorovaikutteisuuteen ja kosketuksen kohteena olemiseen. Kineettisten ja kosketettavien teosten kohdalla joudutaan tekemään samantyyppisiä valintoja siitä, onko tärkeämpää säilyttää teoksen materiaallinen toteutus vai sen toiminnallisuus. Lisäksi molemmat teostyyppit toteutuvat kokonaisuudessaan vasta ollessaan esillä, mikä kiinnittää myös konservoinnin huomion teosten esittämiseen ja esityskunnossa pitämiseen konservoinnin päämääränä.

Kineettiseen taiteeseen erikoistuneen nykytaiteen konservaattori **Reinhard Bekin** mukaan kineettisten teosten konservointia voidaan lähestyä kolmella tavalla: teoksia voidaan ylläpitää korjaamalla, niistä voidaan valmistaa toisintoja tai ne voidaan siirtää pois toiminnasta ja esittää reliikkeinä (Bek 2016, 6–7). Samankaltaisten lähestymistapojen voidaan katsoa sopivan myös kosketettavaksi tarkoitettujen teosten pitämiseen esityskunnossa.

Teoksen ylläpito korjaamalla

Silloin kun teoksen vauriot rajoittuvat helposti uusittaviin tai kunnostettaviin osiin, teosta voidaan yleensä ylläpitää korjaamalla (Bek 2016, 7). Kolmesta strategiasta ylläpito on lähimpänä perinteisen taidekonservoinnin lähestymistapaa, vaikka nykytaiteen teosten kohdalla osien korvaamisen laajuus saattaa ylittää perinteisen taidekonservoinnin päätöksiä ohjaavan minimaalisen intervention periaat-

teen (van Saaze 2013, 21).

Marmorisen ”*Vieraskirjan*” tapauksessa teoksen ylläpidoksi korjaamalla voidaan laskea kiven puhdistaminen koskettamisen siihen keräämästä liasta. Puhdistaminen on vastoin taiteilijan alkuperäistä ajatusta ja poistaa osan teokseen ajan mittaan kertyvistä koskemisen jäljistä. Koska likaantumisen kuitenkin estää teoksen tärkeimmän funktion toteutumisen saamalla koskemisen näyttäytymään katsojille vastenmielisenä, teos on sitemmin puhdistettu taiteilijan luvalla (Sainio 2024, 57). Teoksen esityskunnon ylläpitäminen puhdistamalla on siten kompromissi taiteilijan alkuperäisen tarkoituksen suhteen, mutta myös edellytys teoksen ajatuksen toteutumiselle.

Teoksen esittäminen toisintona

Toisinnolla tarkoitetaan uuden kappaleen valmistamista teoksesta. Toisintamisen tarkoitus voi olla joko tuottaa teos uudelleen, mikäli alkuperäinen teoskappale on vaurioitunut niin, ettei sitä enää voida esittää, tai valmistaa näköisversio olemassa olevasta teoksesta, jotta yleisölle voidaan tarjota autenttinen kokemus samalla, kun alkuperäinen teos säilyy koskemattomana (Bek 2016, 6).

Jos ”*Vieraskirjan*” marmorilaatta rikkoutuisi esimerkiksi kovakouraisen käsittelyn seurauksena, teos olisi teoriassa mahdollista toisintaa. Teoksen aloittaminen alusta uuden samankokoisen ja -näköisen marmorilaatan avulla olisi ajatuksen tasolla mahdollista, sillä paperiset vieraskirjatkin täytyvät, jonka jälkeen ne korvataan uusilla. Jotta taideteoksen olemassaolo voi jatkua toisintona, uuden teoskappaleen on oltava riittävän samankaltainen, jotta se ymmärretään samaksi teokseksi (van Saaze 2013, 103). ”*Vieraskirjan*” toteutukseen ja materiaalin alkuperään liittyvät erityispiirteet tulisi siis myös toisintaa: mikä tahansa marmorilaatta ei pidä sisällään samaa symboliikkaa kuin tuhansia vuosia toi-

minnassa olleesta kaivoksesta peräisin oleva kivi.

Teos reliikkinä

Jos teoksen esittäminen taiteilijan tar koittamalla tavalla vaarantaa joko teoksen tai yleisön turvallisuuden, teos saatetaan taiteilijan toiveesta huolimatta esittää ainoastaan katsottavana. Kun teos huonon kuntosaa takia esitetään ilman alkuperäistä toiminnallisuuttaan, puhutaan taideteoksen esittämisestä reliikkinä (Bek 2016, 6). Mikäli ”*Vieraskirjaa*” ei enää haluttaisi altistaa toistuville puhdistuskäsittelyille ja teokseen koskemista ei enää sallittaisi, teoksen ajatus täytyisi välittää katsojille muulla tavalla. Tällöin teos kuitenkin konservointiteoreetikko **Salvador Muñoz Viñasin** (2010, 17) sanoin lakkaa olemasta varsinainen taideteos ja muuttuu symboliksi itsestään. Säilytettävän teosobjektin avulla on mahdollista kertoa teoksen ajatus myös tuleville katsojille, vaikka teos itsessään ei enää toteudu alkuperäisellä tavallaan. Pohjimmiltaan koskemisen kieltämisessä ja sallimisessa onkin kyse siitä, nähdäänkö teos ensisijaisesti nykyhetkessä koettavana taideteoksena vai museoesineenä, jolla on arvoa myös historiallisena dokumenttina.

Lopuksi

Konservointistrategian valinnan tueksi nykytaiteen konservaattori tarvitsee tietoa paitsi teoksen alkuperäisestä ajatuksesta ja toteutuksesta, myös taiteilijan näkemyksistä teoksen kunnon, esittämisen ja konservoinnin suhteen. Konservointistrategian valinnassa on tärkeää huomata, että kosketettavien teosten esittämistä koskevat päätökset vaikuttavat paitsi siihen, kuinka teoksia koetaan ja tulkitaan nykyhetkessä, myös teosten tuleviin asennointeihin. Asennointiohjeiden, dokumentointikuvien ja kokoelmatietojen kautta esittämistavasta tulee osa teoksen identiteettiä. Teosten aineettomia ominaisuuksia, kuten katsojan vuoro-

vaikutusta teoksen kanssa, ei voida sanan perinteisessä merkityksessä konservoida. Jos kosketettavaksi tarkoitettua teoksen konservoinnin päämääräksi asetetaan teosobjektin säilyttäminen teoksen vuorovaikutteisuuden kustannuksella, kosketettavuus on dokumentoitava ja välitettävä katsojille esimerkiksi sanoin ja kuvin kerrottuna, tai valmistamalla teoksesta kosketettava kopio. Konservoinnin rooli muuttuu esineiden käsittelemisestä teoksiin liittyvän tiedon tallentamiseksi, jotta esineen ja sen koskettamisen yhdistelmästä muodostuva teos säilyy kokonaisuudessaan.

Kirjoittaja on koulutukseltaan kuvataiteilija ja maalaustaiteen konservaattori (YAMK), ja työskentelee Pro Artibus -säätien taidekonservaattona Tammisaarella.

Opinnäytetyö on luettavissa osoitteessa:
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2024112931195>

Konservoinnin YAMK-tutkinto

Vuodesta 2006 lähtien Metropolia Ammattikorkeakoulussa on ollut mahdollista suorittaa konservoinnin ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK). Tähän mennessä konservoinnin ylemmää tutkinto-ohjelmasta on valmistunut n. 40 opiskelijaa.

Tutkinto on suunniteltu suoritettavaksi 1,5 vuodessa työn ohessa. Sen keskeisiä sisältöjä ovat kulttuuriperintöalan tuntemus, konservointialan tutkimustiedon ja ammattikäytänteiden kehityksen seuraaminen ja analysointi sekä oman ammattitaidon kehittäminen ja teoreettisten tietojen syventäminen vaativissa asiantuntijatehtävissä toimimista varten.

Yhdessä alempi 240 opintopisteen ja ylempi 60 opintopisteen ammattikorkeakoulututkinto vastaavat laajuudeltaan maisterin tutkintoa. YAMK-tutkinto antaa kelpoisuuden ylempää korkeakoulututkintoa vaativiin tehtäviin.

Lähteet:

Metropolia. Konservaattori ylempi AMK. Verkkosivu. <https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/ylemmat-amk-tutkinnot/konservointi>

Lähteet:

Bek, Reinhard 2016. The question of kinethics. Teoksessa Rivenc, Rachel & Bek, Reinhard (toim.): Keep it moving? Conserving kinetic art. Proceedings from the meeting organized by the Getty Conservation Institute, the ICOM-CC Modern Materials and Contemporary Art Working Group, and Museo del Novecento, Palazzo Reale, Milan, Italy, June 30-July 2, 2016. Los Angeles: Getty Conservation Institute. 6–15. https://www.getty.edu/publications/keepitmoving/downloads/RivencBek_KeepItMoving.pdf (viitattu 28.3.2025)

Giebler, Julia 2014. Physical originality versus authentic functionality. Heinz Mack's light-kinetics as a case study in conservation theory and practice. Teoksessa Bridgeland, Janet (toim.): ICOM-CC 17th Triennial Conference Preprints, Melbourne, 15–19 September 2014. Pariisi: ICOM. <https://www.icom-cc-publications-online.org/1455/Physical-originality-versus-authentic-experienceability-Heinz-Macks-light-kinetics-as-a-case-study-in-conservation-theory-and-practice> (viitattu 28.3.2025)

Henderson, Jane & Lingle, Ashley 2023. Touch decisions. For heritage objects. Journal of the American Institute for Conservation 63(1), 1–13. <https://doi.org/10.1080/01971360.2023.2175983> (viitattu 28.3.2025)

Kansallislageria i.a. Hannele Rantala: Vieraskirja, 2009. <https://www.kansallislageria.fi/fi/object/401263?imageId=2537204> (viitattu 28.3.2025)

Moomaw, Kate 2016. Collecting participatory art at the Denver Art Museum. Studies in Conservation 2016 (61), 130–136. <https://doi.org/10.1080/00393630.2016.1190904> (viitattu 28.3.2025)

Muñoz Viñas, Salvador 2010. The artwork that became a symbol of itself. Reflections on the conservation of modern art. Teoksessa Weyer, Angela & Schaedler-Saub, Ursula (toim.): Theory and practice in the conservation of modern and contemporary art. Lontoo: Archetype. 9–20.

Parisi, Flavia & Llamas Pacheco, Rosaria 2020. Interdependence of conservation and education: Three interactive artworks by Piero Gilardi. ICAR, International Journal of Young Conservators and Restorers of Works of Art, 2020 (4), 173–188. https://www.academia.edu/115286407/Interdependence_of_Conservation_and_Education_three_interactive_artworks_by_Piero_Gilardi (viitattu 28.3.2025)

Pye, Elizabeth 2007. The power of touch. Walnut Creek: Left Coast Press.

van Saaze, Vivian 2013. Installation art and the museum. Presentation and conservation of changing artworks. Amsterdam: Amsterdam University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt46n18r> (viitattu 28.3.2025)

Sainio, Aino 2024. Koskettava taide. Vuorovaikutteisen taiteen konservointihaasteita. Opinnäytetyö, konservointi (YAMK) Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu.

YAMK OPINNÄYTETYÖ

KONSERVAATTORI PAIKALLISMUSEOTYÖSSÄ MITEN SAADA ERILAISTEN MUSEOIDEN TARPEET JA TOIMIJAT KOHTAAMAAN?

TEKSTI JA KUVAT: ELVIIRA HEIKKILÄ

Paikallismuseoiden toimintapäivät Kuopion museolla keväällä 2024.

Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta tuli museolain uudistuksessa 2020 Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo museotoiminnan edistämistehtävässä, mitä ennen se toimi Pohjois-Savon maakuntamuseona. Jo pelkästään museoiden määrä on Pohjois-Savon alueella suuri, ja niille kuuluvien kokoelmaobjektien määrä nousee satoihin tuhansiin (Bilington 2023). Työhöni Kuopion kulttuurihistoriallisen museon konservaattona kuuluu myös alueelliseen neuvontaan osallistuminen esinekokelmien säilyttämisen ja hoidon osalta. Suuren ja monipuolisen museojoukon auttaminen on herättänyt minussa paljon kysymyksiä, jotka koskevat paitsi käytännön asioita, myös eettisiä

pohdintoja.

Esittelen tässä artikkelissa lokakuussa 2024 julkaistua opinnäytetyötäni, jossa tutkin itäsuomalaisten aluevastuumuseoiden konservaattonen näkemyksiä paikallismuseotyöstä sekä Pohjois-Savon paikallismuseotoimijoiden toiveita ja tarpeita Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta. Haluni tutkia tätä aihetta sai minut hakeutumaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelun pariin, sillä hektisessä ja monta asiaa pyörittävässä museoarjessa on vaikeaa löytää aikaa tutkimukselle. Täten näkökulmani on paikallismuseotyötä tekevän konservaattonen, joka haluaa kehittää työtään ja edistää paikallismuseotoimintaa.

Yleistä ALVA-museoista

Suomen museolaki uudistui vuonna 2020, jolloin vuosina 1979–1980 suunniteltu maakuntamuseojärjestelmä muuttui aluevastuumuseojärjestelmäksi. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo oli valittu ensimmäisten kahdeksan joukossa Pohjois-Savon maakuntamuseoksi ja uudistuksen myötä jatkaa Pohjois-Savon alueellisena vastuumuseona museotoiminnan edistämistehtävässä ja kulttuuriympäristötehtävässä. (Härö 2010,144; Museovirasto i.a.a.; Vilks 2010, 37). Uudessa museolaissa määritellään myös muita alueellisia vastuutehtäviä museotoiminnan edistämistehtävän lisäksi: kulttuuriympäristötehtävä, alueellinen luonnontieteellisen museotoiminnan edistämistehtävä ja alueellinen

taidemuseotehtävä. Vastuutehtävien tarkoituksena on ohjata ja neuvoa oman alueensa kulttuuriperintötoimi-joita. (Museovirasto i.a.a.) Alueellisen vastuumuseojärjestelmän lisäksi vuoden 2020 museolaissa uudistettiin valtakunnalliset erikoismuseot valtakunnalliseksi vastuumuseojärjestelmäksi, johon kuuluu tällä hetkellä 18 vastuumuseota eri toimialoihin (Museovirasto i.a.b). Kuopion luonnontieteellinen museo oli ainoa luonnontieteellinen maakuntamuseo vuodesta 2006 alkaen ja museolain uudistuksen jälkeen on edelleen ainoa museo alueellisen luonnontieteellisen museotoiminnan edistämistehtävässä toimien neljän maakunnan (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) alueella. Kuopion taidemuseo toimii Pohjois-Savon alueellisena vastuumuseona alueellisessa taidemuseotehtävässä. (Museovirasto i.a.a; Vilkkuna 2010, 37–38.)

Aluevastuumuseojärjestelmän myötä vaatimukseksi ALVA-museoille tuli palveluita ja toimintaa käsittelevä alueellinen suunnitelma, josta tulee käydä ilmi toimialueen rajaus, tehtävät ja työnjako alueen sisällä. Suunnitelma kattaa neljä vuotta ja siitä pitää tehdä kauden päätyttyä selvitys opetus- ja kulttuuriministeriölle. Ennen uudistustakin maakuntamuseot tekivät nelivuotissuunnitelman, joka hyväksytettiin neuvotteluissa Museoviraston kanssa. Henkilökunnan alueellisen työn määrän seurataan uudistuksen myötä 30 minuutin tarkkuudella ja raportoidaan vuosittain. (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2022, 2.) Aiemmin ei ollut tarkkaa ohjeistusta kaikille museon työntekijöille, vaan esimerkiksi konservattoreita oli ohjeistettu maksimimäärän mukaan: opastus ja neuvonta enintään 5 konsultaatiokäyntiä vuodessa (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019b). Kuopion kulttuurihistoriallisen museon alueellisen museotyön intendentin tehtävänimike oli ennen museolain uudistusta maakuntamuseointendentti (Billington 2023).

Paikallismuseon määritelmä ja pohjoisavolaisista paikallismuseoista

Paikallismuseoilla tarkoitetaan joissakin julkaisuissa vapaaehtoisten museotoimijoiden hoitamia museoita, jotka liittyvät joko tiettyyn paikkaan tai ilmiöön (Hirvonen 2011, 19–21; Paikallismuseotoiminnan kehittämistyöryhmä 2012, 9). Toisinaan paikallismuseot määritellään pelkästään maantieteellisen sijainnin perusteella ottamatta kantaa henkilökunnan ammatillisuuteen (Heinonen 2010, 153; Mattila, Kaukonen & Salmela (toim.) 2005, 15). Ammatillisesti hoidetussa museossa on päätoimisena työntekijänä vähintään yksi museoammattilainen (Museovirasto i.a.c.). Heinosen (2010, 167) artikkelissa Suomen koko museomäärä on yli 1000 museota, joista 600 ovat paikallismuseoita. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman paikallismuseotoiminnan kehittämistyöryhmän raportissa määrä on noin 750 paikallismuseota, mikä on suurempi kuin Heinosen artikkelissa (Paikallismuseotoiminnan kehittämistyöryhmä 2012, 11).

Museoviraston paikallismuseoista kertovan verkkosivun mukaan Suomessa on noin 1 000 paikallismuseokohdetta ja kokoelmia, joita pidetään yllä pääosin vapaaehtoisvoimin tai sivutoimisesti. Näihin kuuluu monenlaisia erikoismuseoita, kotiseutumuseoita, henkilöhistoriallisia museoita ja taidemuseoita. (Museovirasto i.a.d.) Tästä lukumäärästä on siis jätetty pois ammatillisesti hoidetut museot. Määrän suuruutta verrattuna edellisiin lähteisiin selittänee erilainen laskutapa, sillä yhdellä museotoimijalla voi olla useampia kokoelmia ja kohteita. Esimerkiksi Nilsin museo, joka on pääasiallisesti entistä kaupunkia talentava kotiseutumuseo, kuuluu myös 1900-luvun jälkipuoliskolla lahjoitettu Itä-Suomen urheilumuseon kokoelma (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 1974–2012; Nilsin museo i.a.).

Suurin osa Suomen museoista hoidetaan edelleenkin muiden kuin mu-

seoammattilaisten voimin. Vapaaehtoisten avulla on saatu säilymään paljon sellaista kulttuuriperintöä, joka olisi muuten tuhoutunut (Heinonen 2010, 167) ja paikallismuseotoiminta parhaimmillaan luo ja lisää kiinnostusta kulttuuriperintöön (Lonardi, Vaahtolampi & Hakomäki 2021, 7). Alueellisen vastuumuseon konservaattorin tekemän neuvonta- ja ohjaustyön tutkimisen kannalta vapaaehtoisvoimin toimivat museot ovat olennaisempia, sillä ammatillisesti hoidetut museot eivät juurikaan kaipaa ohjausta. Siispä tässä tutkimuksessa käytetään termiä paikallismuseo vain ei-ammattillisista museoista. Kaiken kaikkiaan Pohjois-Savossa on noin 60 paikallismuseota tämän määritelmän mukaisesti (Billington 2023).

Tutkimus- ja lähdeaineisto

Haastattelin helmi- ja maaliskuun 2024 aikana viittä itäsuomalaista aluevastuumuseon konservaattoria, **Heidi Alasta** Savonlinnan museosta ja Etelä-Savon alueellisesta vastuumuseosta, **Riikka Jäväjää** Lappeenrannan museosta ja Etelä-Karjalan alueellisesta vastuumuseosta, **Suvi Kaunissalaa** Kymenlaakson museosta ja Kymenlaakson alueellisesta vastuumuseosta, **Jari Munkkia** Joensuun museosta ja Pohjois-Karjalan alueellisesta vastuumuseosta sekä **Milla Nederströmiä** Kainuun museosta ja Kainuun alueellisesta vastuumuseosta.

Rajasin haastateltavat Itä-Suomeen saadakseni olosuhteet ja konservattorin työyhteisön mahdollisimman samankaltaiseksi kuin omani, sillä olen itse osa tutkimuksen aihetta työskennellessäni konservattorina itäsuomalaisessa museossa. Itä-Suomi on taloudellisesti vähävaraisempaa aluetta kuin maan eteläiset ja läntiset osat, mikä vaikuttaa myös museotyöhön (Elinkeinoelämän keskusliitto 2024; Eskelinen & Niiranen 2003; Itä-Suomi Unioni ry i.a.; THL 2024). Kaikissa Itä-Suomen museotoiminnan edistä-

Kuva: Matleena Billinton 2022

Riuttalan talonpoikaimuseon riihi on mahdollisesti suurin jäljellä olevista riihistä Euroopassa.

mistehtävässä toimivissa aluevastuumuseoissa on kuitenkin edes yksi konservattori, mitä ei kaikissa samassa tehtävissä toimivissa ALVA-museoissa ollut tutkimuksen teon aikaan.

Viisi haastateltua konservattoria muodostaa melko heterogeenisen joukon erikoistumisalan ja työuran pituuden osalta. Konservoinnin erikoistumisala vaihtelee: joukossa on kaksi tekstiilikonservattoria, kaksi esinekonservattoria ja yksi puu- ja metalliesineiden konservattori. Pisimpään alalla toiminut on valmistunut vuonna 1990 ja tuorein 2016. Tänä aikana konservattorien koulutuspaikka Suomessa on toiminut kahtena eri koulutusasteena ja neljällä eri nimellä. Samassa paikassa kauimmin työskennellyt oli ollut museossaan yli kolmekymmentä vuotta, lyhin työskentelyaika oli haastatteluhetkellä reilu kaksi vuotta. (Auer 2000, 169, 172–175; Alanen 2024; Jäväjä 2024; Kaunissalo 2024; Munkki 2024; Nederström 2024.)

Laadin Pohjois-Savon paikallismuseoille anonyymin internetkyselyn koelmienhoidosta ja konservattorin työhön kohdistuvista toiveista. Kyselyn

anonyymiydellä haluttiin mahdollistaa paikallismuseotoimijoiden rehellisen palaute ALVA-museon tarjoamasta palvelusta. Kyselylomake koostui suljetuista ja avoimista kysymyksistä. Kyseeseen tuli vastauksia yhteensä 18 kappaletta, mikä on lähes kolmasosa (30 %) paikallismuseoiden määrästä ja neljännes (25,7 %) koko Pohjois-Savon museomäärästä.

Tutkittaessa konservointiin liittyviä asioita on syytä määritellä myös konservointi. Lähdeaineistona tutkimuksessani toimi konservointia ja sen etiikkaa käsittelevät teokset ja säännöt, sillä konservattorien työtä ohjaavat monet kansainväliset ohjeistukset ja standardit. Käytin päälähteinäni konservoinnin määrittelyssä konservattori, FT **Tuula Auerin** väitöskirjaa vuodelta 2000, konservattori, FT **István Kecskeméti**n väitöskirjaa vuodelta 2008, Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osaston (PKL) verkkosivuja sekä konservattori, professori **Salvador Muños Viñasin** *Contemporary Theory of Conservation* -teosta vuodelta 2011 (Auer, Tuula 2000; Kecskeméti, István 2008; Muños Viñas,

Suomen Asutusmuseossa on esillä alkuperäistä Mureen perheen esineistöä.

Salvador 2011). Tarkemmin en avaa näitä tässä artikkelissa, sillä oletan konservattorien tuntevan konservoinnin teorian ja ohjeet.

Käytin opinnäytetyössäni myös Kuopion kulttuurihistoriallisen museon omaa arkistoa, erityisesti esinekonservoinnin päiväkirjoja ja konservointikertomuksia, jotta saisin tietoa edeltäjäni tekemästä paikallismuseotyöstä. Tämä osoittautuikin kiinnostavaksi, sillä Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ensimmäinen konservattori oli esine- ja huonekalukonservattori **Tauno Pastila**. Konservattori Pastila oli työskennellyt ennen Kuopioon tuloaan Kansallismuseolla huonekalu- ja metalliesinekonservattorina vuosina 1958–1972 ja oli ensimmäinen päätoiminen huonekalukonservattori Suomessa (Auer 2000, 151; Härö 2010, 148; Reijonen 2022, 115). Hänet palkattiin omien sanojensa mukaan aluksi järjestämään työkaluvarastoa, josta sitten työ eteni muihin tehtäviin. Koulutustaustaan kuului erilaisia kotiteollisuus- ja käsityökouluja, mutta työn myötä Pastila pääsi lisäkoulutukseen, muun muassa kemiankurssille. (Tert-

sunen i.a.). Pastilan reitti työhön on ilmeisesti tyypillinen aikakautensa polku (Auer 1982, 105; Auer 2000, 165–169.)

Pastilan seuraaja Kuopion kulttuurihistoriallisen museon konservaattorina, **Jari Tertsunen**, aloitti konservointimerkintöjen perusteella alkuvuodesta 1991. Hän oli suorittanut huonekalukonservaattorin ammattitutkinnon vuonna 1990 Vantaan käsija taideteollisuusoppilaitoksessa (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 1974–2012). Tertsunen kehitti jo 1970-luvun lopulla aloitettua konservointilomakekäytäntöä ja muuta työn tallentamiseen liittyviä rutiineja, joiden ansiosta säilyneitä tietoja käytän edelleenkin työssäni. Tertsusen jäätyä pois työstä vuoden 2012 lopussa museolla ei ollut noin viiteen vuoteen esinekonservaattoria tai kovien materiaalien konservaattoria. (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 1974–2012.)

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon paikallismuseotyöstä

Paikallismuseotyön käytänteet ovat muuttuneet vuosien ja vuosikymmen-

ten aikana. 1970- ja 80-luvuilla silloinen esinekonservaattori teki käytännön konservointia, kuten elektrolyysiä ja paraffinikäsittelyä, paikallismuseoiden esineille. Hänen seuraajansa teki joka vuosi ainakin yhden neuvontakäynnin paikallismuseoon yhdessä muiden henkilökunnan jäsenten kanssa konservointiarkiston Maakuntakansion perusteella. Pääsääntöisesti kyse näyttää olleen kunnon ja konservointitarpeiden arvioinnista ja toimenpiteiden ehdottamisesta, mutta arkistosta löytyy myös erään kunnan kulttuurisihteerin pyynnöstä tehty ehdotus kyseisen kunnan museon säilytystilojen kalustamisesta. Joissain yhteyksissä konservaattori kirjoittaa liitteenensä kuntoarvioihinsa ”museotyön eettiset ohjeet”, mikä tarkoittaa ICOM:in Museotyön eettisiä ohjeita, mutta liitettä ei ole tallennettu. Konservaattori on myös toimittanut erilaisten kohdeavustusten tietoja paikallismuseoille.

Paikallismuseoiden esineiden käytännön konservointia ei KHM:n henkilökunta tehnyt enää 1980-luvun jälkeen. (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 1974–2012.) Juuri ennen museolain uudistusta tehdyssä kokoelmapoliittisessa ohjelmassa mainitaan vain

maakuntamuseointendentti ja hänen tekemänsä paikallismuseotyö (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019a, 19.) Konservaattorien ulkopuolisille museoille tehtävä konservointityö mainitaan lyhyesti maksullisena mahdollisuutena (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019a, 38.) Vain pieni osa konservaattorien kokonaistyöajasta voidaan käyttää ALVA-työhön, johon kuuluu myös muu kuin paikallismuseoille tehtävä työ, sillä se kattaa myös yksityisten ihmisten neuvonnan, koko vastuualueelle tehtävät kehittämis- ja ohjeistustyöt ja joitain osia kollegiaalisesta verkostoitumisesta (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2022).

Tutkimuksen tulokset

Paikallismuseotyöhön on panostettu aiempaa enemmän ja uusilla tavoilla. Pääasiassa se on aluevastuumuseotutkijoiden, -amanuenssien ja -intendentien harteilla, mutta konservaattoritkin tekevät sitä. Paikallismuseotyö pienenä tai pienehkönä osana koko työkenttää jää usein koko kokoelmanhoidon ja näyttelytyön varjoon. Myös lähinnä ohjeiden antamisesta koostuvaa työtä ei ehkä pidetä ”varsinaisena” konservaattorin työnä, sillä konser-

vointiin kuuluu olennaisena osana esi-neisiin kajoaminen niiden kunnon kohentamiseksi esimerkiksi puhdistamalla tai rakennetta vahvistamalla. Toisaalta konservaattorien ammattitaitoa nimenomaan materiaalien vaurioitumisen tunnistamisessa ja toimenpiteiden osaamisessa on pidetty erottavana tekijänä muista museoammatillisista ja siten haastateltavat kokivat konservaattorilla olevan oma osansa paikallismuseotyössä.

Konservaattorin työn haaste, joka on tullut esiin myös haastatteluissa, on kulttuuriperinnön laajuus. Kaikkea materiaalia ja esinetyyppejä ei voi tuntea edes jotenkuten, saati syvällisesti. Pelkästään kulttuurihistoriallisten esinekokoelmien parissa olen joutunut arvioimaan sellaisten materiaalien kuntoa ja suunnittelemaan säilytystapa-aa, joita ei juurikaan käsitelty koulutuksessani. Paikallismuseoiden esinekokoelmissa on hyvin monenlaisia esineitä, joten koulutustaustasta ja työkokemuksesta riippumatta konservaattori neuvoo työssään kaikkea ryijyjen imuroinnista ruosteenpoistoon ja näyttelytukien teosta tuhohyönteistorjuntaan, kuten haastatteluissa kävi ilmi. Toisaalta konservaattoriyhteisö ja sen tapa jakaa tietoa nousee esiin tärkeänä asiana haastatteluissa. Paikallismuseotyö onkin haastattelujen perusteella konservaattoreille mielekästä ja tilaisuus kehittää omia taitoja ja tietoja.

Tutkimuksessa esitellyt konservoinnin periaatteet ovat tärkeä ohjenuora, joka ei saa unohtua käytännön työssä, vaan tulee pitää apuna konkreettisia ratkaisuja tehdessä. Tämä on toki helpommin sanottu kuin tehty. Esineiden ja tehtyjen toimenpiteiden dokumentointi voisi helposti unohtua valtavien kokoelmien ja kiireisen arjen äärellä, sillä olisi houkuttelevaa keskittyä vain esineiden kunnon kohentamiseen pelkästään jo pintapuhdistuksella ja kunnollisella suojaamisella. Valtava teke-mättömän työn määrä, joka tuli esiin haastatteluissa ja kyselyvastauksissa, onkin yksi suurista asioista, jonka kanssa on täytynyt oppia elämään mu-

seotyössä. Täytyy priorisoida näyttelyyn menevät ja korkeimman museoarvon esineet ja tehdä vain välttämättömmät toimenpiteet konservointiin päätyville esineille. Resurssien puute näkyy kummassakin kerätyssä aineistossa. Museoväki ammatillisuudesta ja museosuhteen laadusta riippumatta kantaa huolta tekemättömistä töistä, likaisista ja ahtaista tiloista sekä esineiden rapistumisesta.

Tutkimus vahvisti omaa ennakko-oletustani, jonka perusteella esineiden hoitoa käsittelevistä oppaista ja ohjeista on hyötyä, mutta monet paikallismuseotoimijat kaipaavat myös konkreettista esimerkkiä, vaikkapa työpajan muodossa, muun muassa siveltimen avulla tehtävään imurointiin. Myös toiveet kohdekäynneistä ovat toistuneet vastauksissa. Kunnon arviointi ja mahdollisten toimenpiteiden pohtiminen ja näyttäminen onkin helppointa paikan päällä, sillä konservointitoimenpiteet riippuvat hyvin monesta asiasta. Paikallismuseotyössä onkin hyvä olla keskusteleva ja luova ongelmanratkaisija. Konservoinnin nykytoria tukee konservaattoria myös paikallismuseotyössä, missä tulee ottaa huomioon samoja rajoitteita kuin muussakin museotyössä, mutta ehkä vielä ankarampina. Kyselylomakkeen vastaukset kertovat mielestäni myös siitä, kuinka paljon tietoa ja taitoa paikallismuseoissa on.

Elviira Heikkilä

Kirjoittaja on koulutukseltaan huonekalukonservaattori (YAMK) ja työskentelee Kuopion kulttuurihistoriallisella museolla konservaattorina vastuualueenaan kovat materiaalit.

Opinnäytetyö on pysyvästi luettavissa osoitteessa <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2024120232003> ja sen esittely on katsottavissa toistaiseksi Kuopion museon YouTube-kanavalla <https://www.youtube.com/watch?v=SF3o-gsNebE>

Lähteet:

Julkaistut lähteet

Auer, Tuula 1982. Konservointi - tutkimusta ja käsityötä arkeologian laboratoriossa. Artikkelijulkaisussa Pohjois-Suomen Historiallisen yhdistyksen vuosikirja Faravid 6/1982. https://www.pshy.fi/sites/pshy.fi/julkaisut_1977_2019/Fara-vid_artikkelit/Faravid_06/Auer/pages/Faravid_06_058.html (viitattu 10.10. 2024).

Auer, Tuula 2000. Konservointityön professionalisaatio. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopiston julkaisusarja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2024. Itäisestä Suomesta erityistalousalue. EK:n toimenpideohjelma, julkaistu 25.3.2024 EK:n verkkosivuilla <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/itaisesta-suomesta-erityistalousalue-elinkeinopolitiikan-pilotit-kayntiin/> (viitattu 17.10.2024).

Eskelinen, Heikki & Niiranen, Kimmo 2003. Itä-Suomen talouskehityksen pitkä linja ja nykyiset ongelmat. Teoksessa Kansantaloudellinen aikakauskirja, 99 vsk, 1/2003. <https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/images/stories/kak/kak12003/kak12003eskelinen.pdf> (viitattu 17.10.2024).

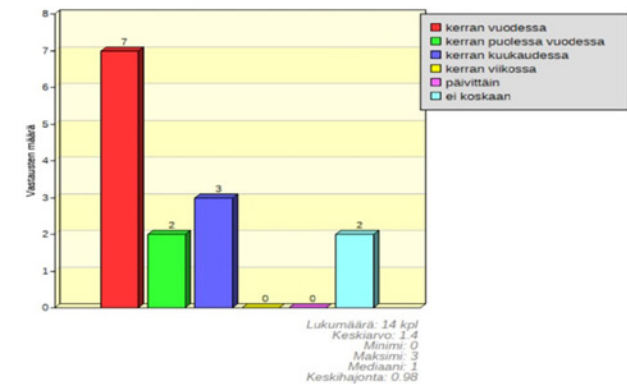
Heinonen, Jouko 2010. Kotiseutumuseoiden ja muiden paikallismuseoiden synty. Teoksessa Pettersson Susanna & Pauliina Kinanen (toim.) 2010. Suomen museohistoria. Helsinki: SKS.

Hirvonen, Sini 2011. Kuka omistaa menneisyyden? Vapaaehtoiset ja virkamiehet museotoimijoina. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto, etnologia. <https://jyu.jyu.fi/handle/123456789/36534?locale-attribute=fi>

Härö, Mikko 2010. Maan museotoiminnan kivijalka eli Museoviraston ja Suomen kansallismuseon historiaa. Teoksessa Pettersson Susanna & Kinanen, Pauliina (toim.) 2010. Suomen museohistoria. Helsinki: SKS.

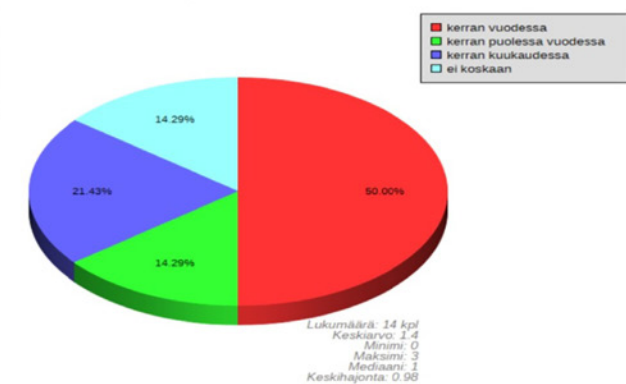
Teeteko kokoelmanhoitoa

Vastausten absoluuttinen jakauma

Teeteko kokoelmanhoitoa

Vastausten suhteellinen jakauma

Itä-Suomen unioni ry i.a. Kohti parempaa tulevaisuutta. Yhdistyksen verkkosivut <https://www.isury.fi/> (viitattu 17.10.2024).

Kecskeméti, István 2008. Papyruksesta me-gabitteihin: arkisto- ja valokuvakokoelmien konservoinnin prosessin hallinta. Väitöskirja. Jyväskylällä: Jyväskylän yliopisto, humanis-tinen tiedekunta, museologia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7732-0>

Lonardi, Pia & Vaahtolampi, Jonina & Hakomäki, Risto 2021. Paikallismuseotoimin-ta Suomessa vuonna 2021. Museoviraston selvityksiä 6. <https://www.museovirasto.fi/uploads/paikallismuseotoiminta-raportti-fi-nal.pdf>. ISSN 2489-2947.

Mattila, Kaukonen & Salmela (toim.) 2005. Opas paikallismuseon hoitoon. Helsinki: Museovirasto.

Museovirasto i.a.a. Alueelliset vastuumuseot. <https://www.museovirasto.fi/fi/mu-seoalan-kehittaminen/tietoa-suomen-museoista/alueelli-set-vastuumuseot> (viitattu 12.9.2024).

Museovirasto i.a.b. Valtakunnalliset vastuu-museot. <https://www.museovirasto.fi/fi/museo-alan-kehittaminen/tietoa-suomen-museoista/valtakunnalliset-vastuumuseot> (viitattu 12.9.2024).

Museovirasto i.a.c. Tietoa Suomen museoista. <https://www.museovirasto.fi/fi/museoalan-kehittaminen/tietoa-suomen-museoista> (viitattu 21.12.2023).

Museovirasto i.a.d. Tietoa Suomen museoista, paikallismuseot. <https://www.museovirasto.fi/fi/museoalan-kehittaminen/tietoa-suomen-museoista/paikallismuseot> (viitattu 21.12.2023).

Nilsin museo i.a. Museon verkkosivut. <https://nilsinmuseumoyhdistysavain.fi/> (viitattu 3.10.2024).

Paikallismuseotoiminnan kehittämistyöryh-mä 2012. Rakkaudesta kulttuuriperintöön: Paikallismuseotoiminnan kehittämistyöryh-män loppuraportti. Opetus- ja kulttuurimi-nisteriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoli-tiikan osasto. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75376>

Reijonen, Henni 2022. Verstaalla ja ateljees-sa. Maalausten, huonekalujen ja tekstiilien konservointia Muinaistieteellisessä toimikun-nassa. Suomen Museo-Finskt Museum, 117, 95–136. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/suomenmu-seo/article/view/110374>

THL 2024. Terve Suomi -tutkimus: Työkyvyssä ja fyysisessä toimintakyvyssä merkittäviä eroja kaupunkien välillä. <https://thl.fi/-/terve-suomi-tutkimus-tyokyvyssa-ja-fyysises-sa-toimintakyvyssa-merkittavia-eroja-kaupunkien-valilla>. Julkaistu 24.4.2024.

Vilkuna, Janne 2010. Suomen museoalan organisoituminen 1945–2009. Teoksessa Pettersson, Susanna & Kinanen, Pauliina (toim.) 2010. Suomen museohistoria. Helsinki: SKS.

Julkaisemattomat lähteet:

Alanen, Heidi 2024. Konservaattori. Savon-linnan museo ja Etelä-Savon alueellinen vastuumuseo. Haastattelu.

Billington, Matleena 2023. Intendentti, alueellinen museotoiminta. Kuopion kulttuuri-historiallinen museo. Suullinen tiedonanto 17.10.2023.

Billington, Matleena 2024. Intendentti, alueellinen museotoiminta. Kuopion kulttuuri-historiallinen museo. Sähköposti 7.10.2024.

Jäväjä, Riikka 2024. Konservaattori. Lap-penrannan museo ja Etelä-Karjalan alueel-linen vastuumuseo. Haastattelu.

Kaunissalo, Suvi 2024. Konservaattori. Kymenlaakson museo ja Kymenlaakson alueellinen vastuumuseo. Haastattelu. 55

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 1974–2012. Esinekonservoinnin päiväkir-jat ja konservointikertomukset. 3 kpl vihkoja, 16 kpl kansioita. Kuopion kau-punki, Kuopio.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019a. Kokoelmapoliittinen ohjelma, hyväksytty 25.6.2019. Kuopion kaupunki, Kuopio.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019b. Työsuunnitelmat vuodelle 2019. Kuopion kaupunki, Kuopio.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2022. Alueellinen suunnitelma 2023–2026, hyväksytty 17.6.2022. Kuopion kaupunki, Kuopio.

Kysely 2024. Pohjois-Savon paikallismuseoiden vastaukset Kokoelmanhoito paikallismuseoissa -kyselyyn. 19 vastausta. Vastausajankohta 1.3.–31.5.2024

Munkki, Jari 2024. Konservaattori. Joensuun museo ja Pohjois-Karjalan alueelli-nen vastuu-museo. Haastattelu.

Nederström, Milla 2024. Konservaattori. Kai-nuun museo ja Kainuun alueellinen vastuumu-seo. Haastattelu.

Tertsunen, Jari i.a. Suomen konservoinnin historia: Tauno Pastilan haastattelu. Päiväämätön kirjoitelma, osa huonekalu-konservoinnin opintoja Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitokselle. Sijaitsee Kuopion kulttuurihistoriallisen museon esinekonservoinnin päiväkirjojen ja konservointikertomusten yhteydessä.

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry
NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDET FINLAND rf
NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS

21.10.2024 klo 16
Google Meet -etäkokous

PÖYTÄKIRJA

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 16.03

2 Kokouksen järjestäytyminen

Valitaan kokoukselle puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa. Päättös: Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin **Sini Oksanen** Sihteeriksi valittiin **Sanna Sinervo** Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin **Elviira Heikkilä** ja **Karoliina Kuusisto** Ääntenlaskijoiksi valittiin Elviira Heikkilä ja Karoliina Kuusisto

3 Osanottajien toteaminen ja valtakirjojen tarkastaminen

Kokoukseen osallistuvien esittäytyminen. Kokoukseen osallistui 20 jäsentä. Valtakirjoja ei ollut. Osallistujalista on [pöytäkirjan] liitteenä.

4 Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Syyskokouksesta on tiedotettu jäsenistölle sähköpostitse 2.10.2024 Päättös: Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

5 Kokouksen esityslistan hyväksyminen

6 Ilmoitusasiat

- Yhdistyksen talous
Yhdistyksen talous on vakaa. Varallisuus on noin 11 000 euroa. Vuoden 2024 suurimpia kulueriä ovat koulutuspäivät MOK-lehti ja eri järjestöjen toimintaan osallistuminen. Sen lisäksi on toimitettu Konservaattori-lehteä sekä jaettu apurahoja. Yhdistyksen tulot koostuvat jäsenmaksuista sekä Museoviraston apurahasta.
- NKF Liittoneuvoston toiminta ja kuulumiset
Liittoneuvoston kokous oli Kööpenhaminassa 5.10. Kokoukseen osallistui puheenjohtaja Sini Oksanen. Kokouksessa käsiteltiin muun muassa jäsenmaiden vuosiraportit. Yhtenä suurena puheenaiheena oli päättymässä oleva liittoneuvoston 3-vuotinen puheenjohtajakausi. Seuraavan kauden puheenjohtajuus on Norjalla.

- E.C.C.O.
Yhteyshenkilö **Anni Tuomisen** terveiset liitteenä.
- EuNo
EuNo vuosikokous oli 6.-10.10. Romaniassa. PKL:stä ei ollut tällä kertaa edustusta kokouksessa.
- CEN
Ei kuulumisia tähän kokoukseen.
- MoK-lehti
MoK: Tämän vuoden lehti on painossa ja lähetetään marras-/joulukuun aikana. Kyseessä on mahdollisesti viimeinen fyysinen numero, ja jatkossa lehti saattaa ilmestyä digitaalisena. Asiasta käydään keskustelua. Artikkeleiden jättö, vertaisarviointi ja toimitustyön aikataulut pysyvät ennallaan. Artikkelit julkaistaan valmistuttuaan MoKin sivustolle ja julkaistuista artikkeleista pyritään infoamaan erikseen somekanavilla.
- **Konservaaattoriliiton lehti**
Syksyn numero on oikoluettavana, minkä jälkeen lehti menee taitettavaksi. Lehti ilmestyy ennen joulua.
- Työryhmät:
AHA: Työryhmä ei ole ollut aktiivinen tänä vuonna. MUHA-hanke, jossa AHA-ryhmä on ollut yhteistyökumppanina on päättynyt, joten työryhmän jatkoa mietitään. Kunta-alan työryhmä on ollut tänä vuonna tauolla, mutta mahdollisesti jatkaa toimintaansa alkuvuodesta 2025. Uutena perustetaan standardi-työryhmä, jota johtaa **Riitta Koskivirta**. Työryhmä tekee CEN-yhteistyötä, ja muun muassa oikolukee standardeja.

7 Vuoden 2025 toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksyminen

- 7.1. Hallituksen esitys 2025 toimintasuunnitelmaksi
Puheenjohtaja Sini Oksanen esitteli vuoden 2025 toimintasuunnitelman syyskokoukselle. Esitys: Esitettiin vuoden 2025 toimintasuunnitelma hyväksyttäväksi.
Päätös: Hyväksyttiin vuoden 2025 toimintasuunnitelma.
Toimintasuunnitelma liitteenä.
- 7.2. Vuoden 2025 jäsenmaksuista päättäminen
 - varsinaiset jäsenet 53 €
 - liitännäisjäsenet 53 €
 - opiskelijajäsenet 44 €
 - yhteisökannattajajäsenet 132 €
 - kunniajäsenet (maksuton)
 - Eläkeläiset ovat oikeutettuja 50 % alennuksen jäsenmaksusta.
 - 0 € (hallituksen jäsenet, sihteeri, taloudenhoitaja, tiedottaja ja jäsenasiainsihtööri)
 - 50% alennus jäsenmaksusta (muut toimihenkilöt)Päätös: Päätetään pitää jäsenmaksut ennallaan vuodelle 2025.
- 7.3. Vuoden 2025 talousarvion hyväksyminen
Puheenjohtaja Sini Oksanen esittelee yhdistyksen talousarvion vuodelle 2025. Esitys: Esitettiin vuoden 2025 talousarvio hyväksyttäväksi.
Päätös: Hyväksyttiin vuoden 2025 talousarvio.
Talousarvio liitteenä.

8 Jäsenhakemukset

Jäsensihteeri Emmi Kaartinen esittelee.
Opiskelijajäsenyyttä hakee 3 henkilöä. Jäsenluokan muutosta varsinaisjäsenyydestä eläkejäsenyyteen hakee 3 henkilöä. Yhdistyksestä on eronnut 2 jäsentä.
Yhdistyksen jäsenmäärä on 281 jäsentä
4 kunniajäsentä
152 varsinaista jäsentä
101 opiskelijajäsentä
18 eläkeläisjäsentä
6 liitännäisjäsentä
Päätös: Hyväksytään jäsenhakemukset sekä jäsenluokan muutokset.

9 Hallituksen 2025 jäsenten valinta

Erovuorossa ovat Sini Oksanen, **Linda Linden**, **Veera López-Lehto**, Karoliina Kuusisto, **Jenna Parkkila-Mäki**. Kaikki erovuorossa olevat hallituksen jäsenet ovat ilmoittaneet halukkuutensa jatkamaan hallituksessa. Erovuorossa on myös opiskelijajäsen **Marika Tarkiainen**. Ehdotetaan opiskelijajäseneksi **Milli Tsupukkaa**.
Päätös: Valitaan puheenjohtajaksi Sini Oksanen, opiskelijajäseneksi Milli Tsupukka, sekä hallituksen jäseniksi Linda Linden, Veera López-Lehto, Karoliina Kuusisto, Jenna Parkkila-Mäki.

10 Valitaan vuodelle 2024 tileille tilintarkastaja

Hallitus ehdottaa tilintarkastajaksi Oy Soinio & co:ia vuoden 2024 tileille. Kyseessä on tilintarkastajayhteisö, joten varatilintarkastajaa ei tarvitse valita.
Päätös: Valitaan hallituksen ehdotuksen mukaisesti.

11 Muut asiat

PKL:n tiedottaja Emilia Laaksovirta ilmoittaa, että on halukas luopumaan tehtävästään. Tiedottajan tehtävästä kiinnostuneet voivat olla yhteydessä puheenjohtajaan.

12 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.58

Sini Oksanen
puheenjohtaja
Elviira Heikkilä
pöytäkirjantarkastaja

Sanna Sinervo
sihteeri
Karoliina Kuusisto
pöytäkirjantarkastaja

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry
NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDET FINLAND rf
NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2025

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry (PKL) on Nordiska konservatorförbundetin (NKF) vuonna 1963 perustettu jäsenjärjestö. Pohjoismaiden osastojen välisenä yhteistyöelimenä toimii Liittoneuvosto, joka muodostuu kunkin maan puheenjohtajasta ja liittoneuvoston puheenjohtajasta.

Konservattoriliitto toimii valtakunnallisesti eri konservointialojen, museoalan ja kulttuuriperinnön säilyttämisen toimijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää konservointialan kehitystä, kulttuuriperinnön suojelun merkityksen esiintuomista, konservattoreiden ammattipätevyyden laatua sekä seurata alan koulutuksen määrän ja laadun riittävää tasoa. Yhdistys valvoo myös osaltaan ammattikunnan sosiaalisia etuja ja konservaattonimikkeen käyttöä. Konservattoriliitto on ainoa konservointialan yhdistys Suomessa.

JÄSENYYS YHDISTYKSESSÄ

Konservattoriliiton jäsenyys perustuu ammattimaiseen konservointialalla työskentelyyn, joka pohjautuu konservattorin koulutukseen. Konservattorin ammatillisen pätevyyden määrittämisen perusteena ovat Euroopan eri konservointialan järjestöjen yhteisen organisaation European Confederation of Conservators-Restorers' Organisationin (E.C.C.O.) laatimat määritelmät alan ammattiosaamisesta ja koulutuksesta sekä International Council of Museumsin (ICOM) museoalan eettiset ohjeet.

Yhdistyksen jäsenluokkia ovat opiskelijajäsen, varsinainen jäsen, liitännäisjäsen ja yhteiskannattajajäsen. Eläkeläisille myönnetään 50 % alennus jäsenmaksusta. Kunniajäsenyys voidaan myöntää ansioituneelle jäsenelle hallituksen päätöksellä. Konservattoriliitto on yhtä kuin sen jäsenet. Jäsenten toivotaan vaikuttavan yhdistykseen osallistumalla aktiivisesti sen toimintaan ja vaikuttamalla positiivisesti konservoinnin asioiden edistämiseen. Kaikki jäsenet voivat tuoda ehdotuksia, ideoita ja toiveitaan yhdistyksen toiminnasta esille vuosikokouksissa tai ottaa yhteyttä hallituksen jäseniin. Yhdistyksen verkkosivuilta löytyy puheenjohtajan ja toimihenkilöiden yhteystiedot. Uudet jäsenet hyväksyy hallituksen esityksestä yhdistyksen vuosikokous. Jäsenasioita hoitaa hallituksen jäsenistöstä valitsema jäsenasiainsihteer.

HALLITUS

Hallitus edustaa yhdistystä ja toimii jäsenistön tavoitteiden toteuttamiseksi. Hallitus laatii yhdistyksen nimissä annettavat kannanotot, selvitykset ja lausunnot. Hallitus ja toimihenkilöt huolehtivat koulutuspäivien ja vuosikokousten järjestämisestä, Konservattoriliiton lehden julkaisemisesta ja www-sivujen sisällöstä. Hallituksessa on kahdeksan jäsentä, joista yksi on puheenjohtaja ja yksi varapuheenjohtaja. Kahdeksan varsinaisen jäsenen lisäksi hallitukseen voi kuulua yksi alaa opiskeleva opiskelijajäsen, jolla on hallituksen jäsenen oikeudet ja velvol-

lisuudet. Hallituksen valitsevat jäsenet syksyn vuosikokouksessa. Hallituksen työtä tukevat sihteeri, taloudenhoitaja, jäsenasiainsihteer ja tiedottaja, jotka hallitus valitsee jäsenistöstä. Hallituksen jäsenet, sihteeri, taloudenhoitaja, jäsenasiainsihteer ja tiedottaja on vapautettu jäsenmaksuvelvollisuudesta. Muut toimihenkilöt saavat 50 % alennuksen jäsenmaksusta. Hallitus kokoontuu vuoden aikana n. 10 kertaa vuosisuunnitelman mukaisesti. Hallituksen toiminnan ja työskentelyn ohjenuorana toimii Konservattoriliiton hallitus- ja toimihenkilötyöskentelyn käsikirja, jota päivitetään vuosittain.

YHDISTYKSEN KOKOUKSET

Yhdistyksen vuosikokoukset ovat sääntömääräiset kevät- ja syyskokous, jotka pidetään mahdollisuuksien mukaan koulutuspäivän yhteydessä.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Konservattoriliitto toimii kansainvälisesti aktiivisesti. Pohjoismainen yhteistyö hoidetaan ensisijaisesti Nordiska konservatorförbundetin liittoneuvoston ja yhteispohjoismaisten tapahtumien kautta. Pohjoismaisen konservattoriliiton työtä ohjaava liittoneuvosto kokoontuu vuosittain, vuorotellen eri Pohjoismaissa. Kokoukseen osallistuu yleensä yhdistyksen puheenjohtaja.

Konservattoriliitolla on yhteyshenkilöitä alan eri kansainvälisissä organisaatioissa, joissa he toimivat Konservattoriliiton edustajina edistämässä konservoinnin asioita. Yhteyshenkilöt valitsee hallitus keskuudestaan tai jäsenistöstä. Yhteyshenkilöiden tulee toimia hallituksen kannanottojen mukaisesti raportoiden sekä hallitukselle että yhdistyksen jäsenille kansainvälisten organisaatioiden toiminnasta yhdistyksen lehdessä ja sähköisissä medioissa.

Konservattoriliitto on E.C.C.O:n täysjäsen ja maksaa sille jäsenmaksua. Yhdessä E.C.C.O:n kanssa pyritään tarkentamaan konservattorin ammattikuva ja selkeyttämään ammattinimikkeen käyttöä Euroopan tasolla. Konservattoriliiton yhteyshenkilö edustaa Konservattoriliittoa E.C.C.O. vuosikokouksessa, sekä tuo jäsenistön tietoon järjestön toimintaa. E.C.C.O:n ammatilliset ohjeistot (I Ammatiala, II Eettinen ohjeisto, III Konservointialan koulutuksen perusvaatimuksia ja Säännöt) suomennettiin vuonna 2004 ja ne on luettavissa konservattoriliiton verkkosivuilla. E.C.C.O:n laatima Competences for Access to Conservation-Restoration Profession -julkaisu valmistui vuonna 2011. Se on ensimmäinen kokonaisvaltainen esitys konservoinnin ammattialan harjoittajien pätevyysvaatimuksista.

Nordiska konservatorförbundet on maailmanlaajuisesti toimivan The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works -järjestön (IIC), pohjoismainen jäsenjärjestö. Konservattoriliiton jäsenet ovat oikeutettuja alennukseen jäsenmaksusta. Konservattoriliitto on kansainvälisen Europa Nostra -järjestön (EuNo) jäsen ja maksaa sille jäsenmaksua. Järjestön Suomen osasto perustettiin vuonna 2011. Sen jäsenenä PKL osallistuu Suomen kulttuuriperinnön suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn. Konservattoriliiton yhteyshenkilö edustaa Konservattoriliittoa EuNo:n vuosikokouksessa valtuuston jäsenenä, sekä tuo jäsenistön tietoon järjestön toimintaa.

Konservattoriliitto on standardisoimisjärjestö CENin CEN/TC 346 "Conservation of cultural heritage" kansallisen seurantar ryhmän jäsen, ja maksaa sille jäsenmaksua. Se toimii eurooppa-

laisen standardisoimisjärjestö CENin alaisena. Komitea vastaa kulttuuriperinnön säilyttämi- seen liittyvien standardien valmistelusta. Konservaaattoriliiton yhteyshenkilö edustaa Konser- vaattoriliittoa CEN:in toiminnassa, sekä tuo jäsenistön tietoon kulttuuriperintöä koskevia standardiehdotuksia jäsenistön tarkasteltaviksi ja kommentoitaviksi.

KOULUTUS

Konservaattoriliitto järjestää jäsenistölleen vuosittain koulutuspäiviä konservointiin, kokoel- manhallintaan, näyttelytoimintaan ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvistä ajankohtai- sista ja alaa edistävästä teemoista. Koulutuspäivien tarkoituksena on myös tuoda konservoin- tia tunnetuksi suurelle yleisölle sekä edistää vuoropuhelua muiden museo- ja kulttuuriperin- töalan toimijoiden kanssa. Koulutuspäivät pyritäänkin järjestämään yhteistyössä alan eri jär- jestöjen, museoiden tai muiden kulttuuriperinnön suojeluun ja tutkimiseen liittyvien tahojen kanssa. Koulutuspäivät ovat jäsenille yleensä maksuttomia, muilta peritään maksu. Varsinaisten jäsenten jatkokouluttautumista ja seminaarimatkoja tuetaan harkinnan mukaan apurahoilla hallituksen päätöksellä. Apurahan saajat kirjoittavat Konservaaattoriliiton varoin tuetusta toiminnasta Konservaaattori-lehteen tuoden jäsenistölle uutta tietoa alan kehitykses- tä sekä kouluttautumismahdollisuuksista ja tapahtumia järjestävistä tahoista kotimaassa ja ulkomailla.

Vuodelle 2025 suunnitellaan järjestettäväksi kaksi koulutuspäivää tai vastaavaa tapahtumaa jäsenistölle. Vaihtoehtoisesti voidaan järjestää yksi kaksipäiväinen tapahtuma. Mahdollisia ai- heita ovat muun muassa kokoelmamuutot, uudet teknologiat konservoinnissa ja konservaaatto- rien työtehtävien moninaisuus.

VIESTINTÄ

Yhdistys julkaisee Konservaaattori-lehteä. Lehdessä julkaistaan alaan liittyviä artikkeleita, tut- kimusraportteja, tekniikkaesittelyitä ja matkakertomuksia. Lehti ilmestyy kaksi kertaa vuo- dessa. Lehti julkaistaan sekä painettuna että sähköisenä Konservaaattoriliiton internet-sivuill- la. Lehdellä on oma työryhmä. Myös henkilöiden ja yhteisöjen, jotka eivät ole jäseniä, on mah- dollista tilata lehti maksua vastaan.

Konservaattoriliitolla on internet-sivut osoitteessa www.konservaattoriliitto.fi. Vuonna 2018 uudistetuilla sivuilla on kirjautumisen takana jäsenosio, jonka kautta jaetaan jäsenille yhdis- tyksen virallisia asiakirjoja. Sivuston kautta on myös saatu käyttöön sähköpostitse toimiva jä- senpostituskanava, joka toimii yhdistyksen virallisena jäsentiedotuskanavana. Tämän listan kautta hallitus tiedottaa jäsenille vain yhdistyksen toimintaan liittyviä asioita sekä toimittaa esimerkiksi vuosikokouskutsut.

Tiedotusvälineenä toimii myös julkinen konservaattoreiden sähköpostilista osoitteessa kon- servaattorit@lists.oulu.fi. Kyseinen sähköpostilista ei ole Konservaaattoriliiton virallinen tiedo- tuskanava, eikä Konservaaattoriliiton ylläpitämä, mutta se toimii erinomaisena tiedotuskana- vana ammattiin liittyvissä asioissa. Kuka tahansa voi lähettää tälle listalle viestejä. Konservaaattoriliitto toimii sosiaalisessa mediassa Facebookissa ja Instagramissa. Kanavilla viestitään konservaaattoriliiton toiminnasta sekä muista konservaattoreita kiinnostavista asioista sosiaalisen median tapaam. Sosiaalisen median hallinnoinnista vastaa hallitus.

Nordiska konservatorförbundet julkaisee yhteispohjoismaista vertaisarvioitua julkaisua MOK (Meddelelser om konservering), jonka toimittamisesta vastaavat kaikki jäsenmaat yhdessä. Kaikilla jäsenmailla on oma yhteyshenkilö lehden toimituksessa. Lehti ilmestyy kerran vuo- dessa. Lehteen voi kirjoittaa artikkeleita englanniksi skandinaavisilla kielillä tai suomeksi. Lehti julkaistaan sekä painettuna että sähköisenä Nordiska konservatorförbundetin yhteisillä internet-sivuilla osoitteessa www.nordiskkonservatorforbund.org. Niiden kautta pääsee myös kaikkien eri jäsenmaiden osastojen sivuille ja siellä on tietoa yhteisistä tapahtumista ja koulu- tuksista.

TALOUS

Konservaattoriliiton toiminta perustuu jäsenmaksuihin ja jäsenten vapaaehtoiseen työhön. Yhdistyksellä ei ole palkattuja toimihenkilöitä. Julkisista varoista haettavalla toiminta-avus- tuksella rahoitetaan jäsenille suunnatut koulutuspäivät, kansainvälinen toiminta sekä jäsen- tiedotuksen (konservaattoriliiton lehti ja www-sivut) aiheuttamat kulut. Päivittäisestä taloudenhoidosta vastaa hallituksen jäsenistöstä valitsema taloudenhoitaja. Yh- distyksen kirjanpidon hoitaa ulkopuolinen tilitoimisto. Varsinaiseksi tilintarkastajaksi pyyde- tään syyskokouksen valitsema ja hyväksymä ammattimainen tilintarkastaja, jolle maksetaan palkkio laskua vastaan.'

MUU TOIMINTA

Konservointialan tunnettuuden parantamiseen panostetaan myös vuonna 2025. Yhteistyön muotoja muiden kulttuuriperinnön parissa toimivien yhdistysten ja toimijoiden kanssa kehi- tetään erityisesti koulutuspäivien yhteydessä ja viestintäkanavien muodossa.

Yhteistyötä konservointialan opiskelijoihin ja oppilaitoksiin vahvistetaan ja toimintatapoja kehitetään edelleen. Konservaaattoriliiton edustaja osallistuu konservointikoulutuksen neuvot- telukunnan kokouksiin yhtenä työelämän edustajista sekä vierailee oppilaitoksen kutsumana tapaamassa uusia opiskelijoita. Yhteistyötä, yhteydenpitoa ja tiedotusta konservoinnin koulu- tuksen suuntaan edistää myös hallituksen opiskelijajäsen. Tavoitteena on saada opiskelijat liittymään jäseniksi jo opiskeluaikana ja siten luoda heille mahdollisuuksia verkostoitua ja tu- tustua ammatissa toimiviin Konservaaattoriliiton jäseniin. Yhdistys jakaa stipendejä ansioitu- neille opiskelijajäsenille näiden valmistuessa.

Yhdistyksessä toimii erikoistumisalakohdaisia työryhmiä. Työryhmät kokoontuvat ja suunnit- televat toimintaansa itsenäisesti, mutta Konservaaattoriliiton nimissä järjestettävästä ohjel- masta tulee ilmoittaa hallitukselle. Työryhmät voivat hakea hallitukselta harkinnanvaraista avustusta toimintaansa, ja yhdistyksen varoilla avustetusta toiminnasta kirjoitetaan koko jä- senistöä hyödyttäviä artikkeleita Konservaaattori-lehteen.

Vuonna 2022 toteutettua konservaattoreille suunnattua kyselyä työn vaativuuteen, työehtoi- hin ja palkkaukseen liittyen hyödynnetään edelleen liiton toiminnassa. Konservattoreiden työoloja ja palkkausta pyritään kohentamaan hankittuun tutkimustietoon nojautuen.

Hallitus 30.9.2024

40

Kulttuuri-
perintöämme
säilyttämässä
jo vuodesta
1985.

Kauttamme korkealaatuiset
työvälineet ja materiaalit
säilytykseen ja konservointiin.

Tarjoamme myös asiantuntevaa
paperikonservointia.

www.museoidenhankintakeskus.fi

Museoiden
hankintakeskus